

1 četvrtak, 30.06.2005.
2 [Otvorena sednica]
3 [Optuženi je ušao u sudnicu]
4 ... Početak u 09.08h
5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.
6 Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.
7 Izvolite sjesti.
8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine poslužitelju, molim Vas, da
9 uvedete svjedoka, gospodina Tupajića u... A ne, prije svega bih zamolio tajnika da
10 najavi predmet.
11 SEKRETAR: [simultani prevod] Hvala. Predmet IT-00-39-T, *Tužitelj protiv*
12 *Momčila Krajišnika*.
13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam. Sada ćemo zamoliti gospodina
14 poslužitelja da uvede svjedoka u sudnicu. U međuvremenu, želio bih obavijestiti
15 strane u postupku o rasporedu rada. Mi smo, naime, o tome malo razmislili. Za
16 ovog je svjedoka Tužiteljstvu trebalo četiri sata i 26 minuta. Sudci su oduzeli
17 40 minuta. A na osnovu smjernice od 60%, preostaje otprilike sat i 20 minuta.
18 Gospodine Stewart, Vi to vrijeme možete iskoristiti, a mi ćemo dodatno
19 vrijeme odrediti za gospodina Krajišnika. I to mislimo da ćemo mu dati nekih 15
20 minuta. Istovremeno ne možemo se nastavljati prepirati oko toga kako ćemo
21 podijeliti vrijeme u unakrsnom ispitivanju.
22 [Svedok je ušao u sudnicu]
23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Stoga je Sudsko vijeće dopustilo
24 gospodinu Krajišniku da postavi neka dodatna pitanja ako je svjedok unakrsno
25 ispitivan. Međutim, to ne bi u svim okolnostima isključilo i mogućnost da se
26 jedan ili više dokaznih predmeta pokaže svjedoku. Premda, istovremeno Obrana u
27
28
29
30

1 tom smislu onda ide u smjeru gdje se radi o drugom, ustvari, unakrsnom
2 ispitivanju. Prvom, pa drugom. A to, svakako nije nešto što bi Sudsko vijeće...
3 niti što je Sudsko vijeće imalo na umu.

4 Sudsko vijeće zatim je zabrinuto i zbog uvođenja dokaznih predmeta, koji
5 često ne pomažu ili nisu odveć od pomoći Sudskom vijeću i možda bi ih trebalo
6 uvoditi ili nuditi na usvajanje u spis na neki drugi način u nekom drugom
7 trenutku i ponekad se oni uvode na jedan način koji je prilično neuredan. Dakle,
8 i o tome treba voditi računa. Dakle, to je ono što brine Sudsko vijeće. Možda će
9 Sudsko vijeće donijeti neko rješenje o tome kako postupati, ali za danas treba
10 biti jasno da imamo sat i 20 minuta, po onoj smjernici od 60%, i otprilike 15
11 minuta za gospodina Krajišnika za dodatna pitanja.

12 Gospodine Stewart.

13 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mogu li samo dati odmah
14 vijesti Sudskom vijeću. Neću čak uopće niti iskoristiti vrijeme koje ste mi
15 dodijelili.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa to je dobra vijest, jer Sudsko vijeće
17 želi da ovaj sudski postupak teče na jedan uredan pravičan način. Dakle, ja kad
18 kažem da je to dobra vijest, ne znači da je naša namjera nužno samo da se smanji
19 utrošak vremena.

20 G. STEWART: [simultani prevod] No recimo ovako sad Sudskom vijeću, da je
21 to moja procjena vremena koje mi je potrebno.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi shvaćate da manje vremena iskorišteno
2 u unakrsnom ispitivanju nije samo po sebi dobra vijest.

3 Dobro jutro, gospodine Tupajiću.

4 SVEDOK: Dobro jutro.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste ušli u sudnicu u trenutku kada
6 smo mi bili u sred jednog procesnog pitanja. Zato Vam sad ponovo želim dobro
7 jutro i želim Vas podsjetiti da ste još uvijek obavezani svečanom izjavom, koju
8 ste dali na početku svog svjedočenja.

9 Gospodine Stewart, možete nastaviti sa unakrsnim ispitivanje.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala.

11 SVEDOK: MILAN TUPAJIĆ [nastavak]

12 Unakrsno ispituje g. Stewart:

13 [Branilac ispituje putem prevodioca]

14 P: Dobro jutro, gospodine Tupajiću.

15 O: Dobro jutro.

16 P: U Vašem svjedočenju, koje ste dali ovog tjedna u utorak, govorili smo
17 o sastanku u Sokolcu 17. maja 1992. godine. Rekli ste da je do sastanka došlo na
18 inicijativu udruženja Srba iz Beograda, koji su porijeklom s područja Romanije,
19 i zatim ste opisali taj sastanak. Rekli ste, odnosno želim Vas pitati sljedeće:

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 na tom su sastanku bili predstavnici nekoliko općina, zar ne?

2 O: Da.

3 P: Nisu tom prilikom održavani zasebni sastanci između gospodina
4 Krajišnika i dr. Karadžića s jedne strane i predstavnika pojedinih općina s
5 druge?

6 O: Ne.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala Vam. Časni Sude, više nemam
8 pitanja.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Stewart.

10 Gospodine Tupajiću, gospodin Krajišnik ima priliku da Vam postavi neka
11 pitanja.

12 Gospodine Krajišnik, izvolite, možete početi.

13 OPTUŽENI: Zahvaljujem se Sudskom vijeću.

14 Unakrsno ispituje g. Krajišnik:

15 P: Prvo, pozdravljam gospodina Tupajića i drago mi je da se poslije duže
16 vremena vidimo. Vi ste imali priliku da vidite dokument...

17 OPTUŽENI: Ja samo se izvinjavam Sekretarijatu da dam ovaj dokument, ako
18 bude trebalo koristit'.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

20 G. KRAJIŠNIK:

21 P: Moja će pitanja biti lagana i ja bih zamolio između mojih riječi i
22 Vaših da bude jedna mala pauza, da bi mogli da prevedu prevodioci.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Dokument broj jedan koji... koji ste Vi vidjeli, to je instrukcija od... od...
2 od SDS-a, odnosno varijanta "A" i "B". Da li je... je Vama /?pokazalo/ Tužilaštvo
3 dokument koji je Milovan Bijelica poslao ovom Sudu, a vezan je o porijeklu tog
4 dokumenta?

5 O: Prije nego što odgovorim na ovo pitanje, ja želim da uzvratim pozdrav
6 gospodinu Krajišniku. Mislim da takav dokument meni nije predložen. Nikakav
7 dokument koji je gospodin Bijelica slao ili upućivao.

8 P: Zamoliću Vas da budu kratka pitanja, pošto imam 15 minuta svega
9 vremena, da što više prođemo pitanja.

10 Da li ste upoznati da je u dokumentu broj... u... do... u instrukcijama bila
11 jedna...

12 OPTUŽENI: Ja bi zamolio Sekretarijat da pok... pokaže te instrukcije.

13 P: Samo ću jedno pitanje da pokažem. Vi spadate u varijantu "A", to je
14 normalno.

15 O: Da.

16 P: Možete li samo da pogledate na stranici 2, tog dokumenta -

17 OPTUŽENI: Ja molim Sekretarijat da pokaže gospodinu -

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Može li se dokument od 19. decembra -
19 sigurno imamo mnogo kopija uokolo - radi se o posljednjem dokumentu u ovom
20 kompletu. Mogu li samo pogledati dokument? Da, da, to je taj.

21 Molim da se pokaže svjedoku stranica 2. To je ponovno bilo podijeljeno
22 tokom svjedočenja gospodina Tupajića.

23 G. KRAJIŠNIK:

24 P: Da li je pod... Da li... jeste Vi nazivani komandantom kriznog štaba
25 ili drugačije?

26

27

28

29

30

- 1 O: Zvaničan naziv prvog čovjeka u štabu je bio predsjednik kriznog
2 štaba, a ne komandant.
- 3 P: Hvala lijepo. Zamolio bih Vas stranicu broj 2 to je SA02598, pod broj
4 4: "Sazvati i proglasiti Skupštinu srpskog naroda u opštini koju sačinjavaju
5 odbornici iz reda srpskog naroda u skupštini opštine".
- 6 O: To je pod tačkom 4.
- 7 P: Jeste.
- 8 O: Da.
- 9 P: Da li ste vi to uradili?
- 10 O: Ne.
- 11 P: Pitanje, gospodine Tupajić, da li ima ikakve logike da u opštini u
12 kojoj ima neko apsolutnu većinu pr... proglašava srpsku opštinu?
- 13 O: Ne... ja sam o tome i u procesu ranijih intervjua govorio.
- 14 P: Hvala lijepa.
- 15 P: Da li znate da je ovaj dokument objavljen u januaru mjesecu 1992. u
16 *Slobodnoj Bosni*?
- 17 O: To mi nije poznato.
- 18 P: Da li Vam je Tužilaštvo... Pardon. Da li Vam je Tužilaštvo predočilo
19 taj dokaz?
- 20 O: Ne.
- 21 P: Da li ste u toku - to je dokument broj 2, molim Vas, možete samo...
22 ima... imate i pred s... nemojte sad pokaz... ovaj, da gledate - da li znate da je... da
23 su bili pregovori pod pokroviteljstvom Cutilheiro?
- 24 O: Da.
- 25 P: Da li znate da je svaka strana dala svoju mapu?
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 O: Detalja se ne sjećam, ali znam da je u tom smislu bilo aktivnosti.

2 P: Zamolio bih Vas da pod dokumentom 3... pod dokumentom 3, Politika od
3 19. marta, pogledate mape koje su priložene. Tri su mape od tri strane.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prije nego što nastavimo, gospodine
5 Krajišnik, imam više pitanja za Vas. Pitali ste svjedoka da li mu je poznato da
6 je dokument - a pretpostavljam da se radi o dokumentu od 19. decembra - da je
7 objavljen u januaru 1992. Da li je ta publikacija već u dokaznom spisu? Nisam
8 siguran u to.

9 Gospodine Tieger, odnosno gospodine Stewart?

10 G. STEWART: [simultani prevod] Pa mi smo taj do... to svakako vidjeli
11 već prije. Bio bih iznenađen da nije u spisu kao dokazni predmet jer smo
12 definitivno taj dokument već vidjeli.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Publikaciju, dakle, objavljivanje tog
14 dokumenta?

15 G. STEWART: [simultani prevod] Da.

16 G. TIEGER: [simultani prevod] Mislim da smo barem najmanje jednom
17 spominjali takvu publikaciju, i mislim da se radilo o martu 1992.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali mart nije januar, pa se pitam.

19 G. STEWART: [simultani prevod] Pa moram reći da se i to poklapa sa mojim
20 sjećanjem, dakle, da se radilo o martu. Dakle, tu se slažemo, a ja imam
21 povjerenja u ono što gospodin Tieger kaže u tom smislu.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, onda ćemo kasnije vidjeti da li
2 je po srijedi januar ili mart. Pogledaćemo, ustvari, dokazni spis malo поближе.

3 Zatim , gospodine Krajišnik, svjedok je rekao da ne zna ništa o
4 pojedinostima, detaljima vezanim za te karte. Ja ću Vam dopustiti jedan... jedno
5 ili dva kratka pitanja. Međutim ako svjedok nema nekih konkretnih saznanja, a mi
6 smo se pak opsežno bavili Cutilheirovim planom i Sudsko vijeće je shvatilo kakvu
7 ulogu taj plan ima u Obrani, mi ne bismo... mi bismo nerado pitali svjedoka,
8 ukoliko on ne zna ništa konkretno o tome.

9 Izvolite, nastavite.

10 OPTUŽENI: Ja bih, gospodine sudija, želio da priložim ovu mapu, ove tri
11 mape kao dokazni materijal, a i postaviću samo jedno pitanje vezan /sic/ za
12 mape.

13 G. KRAJIŠNIK:

14 P: Al' pitanje je: jes... da li ste pogledali ove mape?

15 O: Ne.

16 P: Ne, da li ste pogledali sada?

17 O: Ne, ja mape nemam pred sobom uopšte.

18 P: Ja Vas molim da date... U dokumentu moraju postojati mape.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tupajiću, molim Vas da
20 pogledate oznaku broj 3. Gospodine Krajišnik, nisu tu samo tri mape, već i pet.
21 Dakle, pogledajte drugu stranicu gdje se dvije mape pojavljuju... tri mape
22 pojavljuju na jednoj stranici. Je li točno?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 OPTUŽENI: Hvala, gospodine sudija, u pravu ste.

2 SVEDOK: Da, dokument je kod mene /nerazgovetno/.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidite, dakle, onu stranicu na kojoj se
4 nalaze tri karte?

5 SVEDOK: Da.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, nastavite, gospodine
7 Krajišnik.

8 G. KRAJIŠNIK:

9 P: Možete li samo da pročitate u po... u... u... u zaglavlju na š... na šta se
10 odnose ove mape? Zapravo, u dnu stranice.

11 O: Piše tekst: "Karte razgraničenja BiH koje su ponudile SDS, SDA i
12 HDZ".

13 P: Hvala lijepa. I pitanje. Prva mapa. Možete li ga identifikovati čija
14 je prva mapa?

15 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja moram uložiti prigovor.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, izvolite.

17 G. TIEGER: [simultani prevod] Ispričavam se. Posve je jasno što se
18 događa. Svjedok nema nikakvih konkretnih saznanja o pregovorima, niti o tim
19 dokumentima.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prije svega da provjerimo kod gospodina
21 Tupajića.

22 Da li Vi imate ikakvu predodžbu o tome koje su karte koje strane u
23 pregovorima predale?

24 G. TIEGER: [simultani prevod] Ja bih pitao da li ima ikakvih saznanja a
25 koja nisu vezana za sad ovo što ima pred sobom?

26 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, dakako.

27 Da li ste Vi znali, osim ovoga što sad vidite ovdje, da li ste Vi znali
28
29
30

1 koja je strana kakve karte tokom pregovora predavala na raspravu? I jeste li
2 ikada ove karte vidjeli prije nego... dakle, prije nego ovog trenutka?

3 SVEDOK: Gospodine predsjedavajući, ja se sjećam da su takvi razgovori
4 vođeni, da su takve karte postojale, da su sve tri strane imale svoje
5 prijedloge. Ali detalja, ovaj, tada vjerovatno sam i bio bolje upoznat, te
6 detalje sam ja zaboravio. Sada bi mi trebalo malo vremena više da pogledam ove
7 tri karte i onda bi mogao nešto reći više.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

9 Jedno pitanje. Upućeno je stranama u postupku. Ko je ponudio koje karte
10 tokom pregovora za Cutilheirov plan, čini se da nije pitanje oko kojeg se ne
11 biste bili u stanju usuglasiti. Ako jedna od strana to smatra važnim, gospodin
12 Krajišnik bi želio da Sudsko vijeće gleda te karte kako bi se postigla
13 usaglašenost oko toga koje su karte korištene.

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Ja mislim da je to prikladno pitanje za
15 raspravu. To se može riješiti vrlo lako.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali čak i bez postavljanja pitanja ovom
17 svjedoku o tome.

18 Gospodine Krajišnik, ja shvaćam da Vi želite ustanoviti ko je koristio
19 kakve karte tokom pregovora za Cutilheirov plan i utvrđivanju toga mi se ne
20 protivimo. Međutim, to nije korisno kod ovog svjedoka, jer on nije bio u to
21 uključen, niti ne može po tom pitanju baš puno pomoći.

22 Izvolite, nastavite.

23 OPTUŽENI: Gospodine sudija, ja se nadam da meni neće biti uračunato 15
24 minuta na koji način tužilac pokušava da o... omete moje ispitivanje. Ja ću

25

26

27

28

29

30

1 postaviti pitanje, pa onda Vi možete zaključiti zbog čega sam ovo sve htio da
2 uradim.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, nastavite, gospodine
4 Krajišnik.

5 G. KRAJIŠNIK:

6 P: Ja samo želim da postavim pitanje u prvoj mapi da pročitate legendu
7 pod 4, šta piše?

8 O: Pod 4 stoji: "Pod jurisdikcijom Glavnog štaba Ujedinjenih nacija
9 ujedno centar nove države"

10 P: Možete li odgovoriti, gledajući mapu, na šta se to odnosi? Da li
11 možete identifikovati to?

12 G. TIEGER: [simultani prevod] Ispričavam se, časni Sude, ali ja ulažem
13 isti prigovor, kao i prije.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Svjedok nije ovdje kako bi tumačio
15 karte, gospodine Krajišnik. On je ovdje da nam kaže ono što zna.

16 OPTUŽENI: Gospodine sudija, ja Vas molim, ja mogu da prekinem sa
17 ispitivanjem. Ovdje se radi o tri ma... o tri mape koji sam želio /sic/ da
18 pomognem Sudu. A neka Vijeće i strane utvrde da l' su mape ide... da l' su ma...
19 mape vjerodostojne. Ovdje se radi o mapama koje su prošli put kad je Tužilaštvo
20 predložilo, ono je predložilo pogrešne mape i ja sam želio da to ovde... da se
21 utvrdi da je Sarajevo bilo tada, u to vrijeme, predloženo od srpske strane
22 kao... ovaj, jedinstveno. To mi je cilj.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ispravan način da se to učini jeste
24 da pozovete vlastite svjedoke koji će nešto reći što to podržava, a ne da o tome

25

26

27

28

29

30

1 ispitujete svjedoka koji jedva da nešto zna o tome. Vi niste pozvani da
2 prekinete s unakrsnim ispitivanjem, već ste pozvani da nastavite sa njime, ali u
3 skladu sa pravilnikom. Izvolite.

4 OPTUŽENI: Dobro.

5 G. KRAJIŠNIK:

6 P: S pravilnikom da... da pitam gospodina Tupajića, da li je upoznat da je
7 srpska strana... kako je srpska strana imala odnos na početku... u... u vrijeme
8 Cutilheirovog plana prema Sarajevu?

9 O: Iz ovoga što ste me malopre pitali, gospodine Krajišnik, se
10 proizilazi da je Sarajevo bilo predviđeno za pod jurisdikcijom Ujedinjenih
11 nacija. I mislim da je u tom smislu o... su i bili prijedlozi srpske strane.
12 Kol'ko se ja sjećam.

13 P: Dobro, hvala lijepa. Dokument broj 4. Šest strateških ciljeva. Ja bih
14 postavio jedno jednostavno...

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, pod brojem 4, ja
16 imam gomilu dokumenata. Ili ste možda Vi promijenili redoslijed jer smo mi to
17 primili prije nekoliko dana?

18 OPTUŽENI: Nisam promijenio, nego je poglavlje "Strateški ciljevi", a ja
19 ću sad se osvrnuti na ta dokumenta, gospodine sudija.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Poglavlje iz, izgleda, knjige.
21 Koja je to knjiga, gospodine Krajišnik?

22 OPTUŽENI: Po... poglavlje, to je gospodin... gospodin Owen "Balkanska
23 odiseja". Ali moje pitanje je sasvim drugačije.

24 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali ja bih htio znati da li Vi
25 meni...

26

27

28

29

30

1 ako mi predočavate dokument, htio bih znati kakav je dokument. Dakle, radi se o
2 knjizi lorda Owena. Sada, molim Vas, postavite pitanje.

3 G. KRAJIŠNIK:

4 P: Gospodine Tupajić, Vi ste imali poslanika u Skupštini Bosne i
5 Hercegovine... Republike Srpske?

6 O: Da.

7 P: Da li ste obaviješteni da... da su usvojeni strateški ciljevi? Tada?

8 O: Ja toga ne mogu da se sjetim, ovaj...

9 P: Možete li malo bit' precizniji? Znači, da li ste u... da li ste bili,
10 ovaj, obavješteni da su usvojeni ili nisu? Ili niste nikako bili obaviješteni?

11 O: Opet mogu da ponovim ono što sam rekao. Ja se toga ne sjećam.

12 P: Dobro. Sad bih skrenuo pažnju na zapisnik sa 16. sjednice, od 12.
13 maja 1992.godine. Možete ga naći, to je u ovom sklopu...

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pod kojim razdijelnikom je to, gospodine
15 Krajišnik?

16 OPTUŽENI: Pod 4... Pod 4, ali je zapisnik sa š... dvanaest...

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Meni se čini-

18 OPTUŽENI: Pod brojem 4, ali je jedna od dokumenata /sic/ je zapisnik sa
19 16. sjednice srpskog naroda Bosne i Hercegovine.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Znači li to da su to 42. i 43.
21 stranica?

22 OPTUŽENI: Ne, ne. To je 00847711 srpski, to su... to je zapisnik i pr...
23 str..., tačka broj 1. A stenogram, gospodine sudija, Vi gledate stenogram, Vi ste
24 u

25

26

27

28

29

30

1 pravu, stenogram je dodat... posebna ta... poseban dokument.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Našao sam. To je zadnji dio. Da, izgleda
3 da je to zadnji dio, ustvari predzadnji, dakle, dokumenat pod razdjelnikom 4.
4 Gospodine Tupajiću, jeste li našli to? I da li je provjereno - trebalo bi
5 zapravo provjeriti da li je to već prevedeno, i da li je u spisu? Dokument je od
6 12. maja 1992.

7 OPTUŽENI: Da, to je bilo u upotrebi u vreme Cutilj... u vrijeme gospodina
8 Treanora. Ova sjednica i ovaj zapisnik.

9 SVEDOK: Ja imam pred sobom, gospodine predsjedavajući, zapisnik sa 16.
10 sjednice.

11 G. KRAJIŠNIK:

12 P: Ja Vas molim da pročitate AD 1. Za... zaključke. Na stranici 2,
13 00847712.

14 O: Razumijem. "Izlaganje o političkoj i ratnoj situaciji na teritoriji
15 Srpske Republike Bosne i Hercegovino... Hercegovine podnio je dr. Radovan
16 Karadžić, predsjednik Savjeta za nacionalnu bezbjednost. Nakon diskusije o
17 izlaganju i povodom izlaganja, poslanici su usvojili informaciju o političkoj i
18 ratnoj situaciji."

19 PREVODILAC: Molimo, malo sporije čitajte, radi prijevoda. Hvala.

20 SVEDOK: "Zaključeno je da se formira radna grupa za izradu karte Srpske
21 Republike Bosne i Hercegovine, kako bi se znalo koje teritorije treba braniti."

22 G. KRAJIŠNIK:

23 P: I sad Vas molim da se vratite nazad samo dv... dve stranice. To je
24 stenogram sa sjednice od 12. maja. Samo naz... nazad, znači, ne naprijed, nego
25 nazad od tog za... zapisnika. 00847753.

26 O: Da.

27

28

29

30

1 P: Možete li u... u samom... na samom kraju stranice da pročitate zaključak
2 sa te tačke?

3 O: "Zato bih vas zamolio, možemo da usvojimo ovu informaciju. Da svojim
4 prijedlozima i zaključcima... ili treba pojedinačno? Ne treba. Dobro. Ko je za?
5 Ima li neko protiv? Uzdržan?"

6 P: Dobro, dalje nije potrebno. Sad ću Vas zamoliti za... da u... u okviru
7 ove tačke dnevnog reda samo iz istog za... zapisnika, to je -

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, Vi ste od svjedoka
9 tražili da pročita jedan dio sa 38. stranice zapisnika, zadnja četiri broja su
10 7753, na toj stranici, i sada je potpuno nejasno čije su to riječi u zapisniku.
11 Izgleda da netko tu nešto govori.

12 OPTUŽENI: Ja mislim da možemo... Ja imam ovdje stenogram, to su... to je
13 predlog predsedavajućeg Momčila Krajišnika u vezi prve tačke dnevnog reda,
14 možemo uzeti sad ovdje stenogram, al' sam htio da skratimo. Po toj tački, na
15 osnovu čega je zaključena i donesen zaključak, u kome je bila rasprava o
16 strateškim ciljevima.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Kada god se pozivate na zapisnik i
18 kada nam god želite skrenuti pažnju na nešto što je netko rekao, onda bi bilo
19 dobro da se u najmanju ruku u zapisniku, u transkriptu, u stenogramu
20 identificira osobu koja govori, zato što ja to na ovoj stranici ne vidim.

21 OPTUŽENI: Da. Da, ja... ja se zahvaljujem. U pravu ste, gospodine sudija,
22 nego ja sam želio da što manje papira bude i da što prije pokušam da završim
23 ovo.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pretpostavljam da kada ste tražili od
2 svjedoka da pročita da ste tražili zapravo da pročita vaše vlastit... ono što
3 smatrate Vašim vlastitim riječima koje su tu unesene u zapisnik?

4 OPTUŽENI: Da. Ja sad želim da postavim pitanje svjedoku.

5 G. KRAJIŠNIK:

6 P: Da li tu... da li tu vidite predlog i zaključak glasanja o informaciji?

7 O: Iz ovoga teksta koji sam ja čitao, shvatio sam da su se poslanici
8 izjašnjavali o informaciji.

9 P: Hvala lijepo. Da li možete...

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, pa stvarno nema
11 nikakve koristi da se od nekoga traži da pročita zapisnik sa nekog sastanka, to
12 možemo i mi učiniti. Osim, ako svjedok nema neke opće informacije o tome ili ako
13 nešto ne može tome dodati. Vi ste samo od njega tražili da pročita, pa ga onda
14 pitate da li tu stoji to i to. Naravno da to možemo i mi sami zaključiti.
15 Postoji drugi način uvođenja takvih dokumenata, postoji drugi način da se
16 sudcima skrene pozornost na ovakve dokazne predmete.

17 G. TIEGER: [simultani prevod] Koliko sam ja shvatio, časni Sude,
18 gospodin TIEGER kaže da je... gospodin Krajišnik kaže da je ovaj dokument već u
19 spisu.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Naravno, ja to ne znam za sigurno,
21 jer ne mogu još pronaći ERN broj, ali barem neki dijelovi tog dokumenta jesu već
22 usvojeni.

23 PREVODILAC: Gospodine Tieger, upalite mikrofoni.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja se ne sjećam sam,
2 konkretno, ali gospodin Krajišnik je sam to priznao.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Gospodine Krajišnik, nastavite,
4 molim Vas. I molim Vas pazite da je najvažnije da postavite ona pitanja koja
5 možda odvjetnik nije postavio, zato što, zapravo, advokat tamo nije bio u
6 predmetnom vremenu, a Vi jeste.

7 G. KRAJIŠNIK:

8 P: Moje pitanje: Da li je... da li je Vam je /sic/ sad jasno zašto niste
9 obavešteni da nisu usvojeni strateški ciljevi? Il' se ne sjećate?

10 O: Pa, ne sjećam se. Ja iz ovoga teksta što sam čitao čak ne mogu da
11 zaključim šta je sadržaj te informacije o kojoj su se poslanici izjašnjavali. Da
12 li se ona odnosi na strateške ciljeve ili na nešto drugo, stvarno odavde se to
13 ne može da vidi. Iz ovog kratkog citata.

14 P: Dobro. Ako Vam sad to... ako Vam kažem da je u toku te informacije koju
15 zna cijelo S... Pretresno vijeće bila rasprava o strateškim ciljevima, da li onda
16 možete donijet' svoj zaključak?

17 O: Onda mogu donijeti zaključak da je usvojena informacija koja u sebi u
18 nekom obliku sadrži i ove strateške ciljeve o kojima je riječ. To mogu da
19 zaključim.

20 P: Dobro. Da l'... da li ste Vi u 1992. godini dobili strateške ciljeve?

21 O: Ja se toga ne sjećam, gospodine Krajišnik.

22 P: Dobro. Sad Vas molim, samo još, da li ste informisani da je na
23 dvan'est... na 16. sjednici od strane Republike Srpske upućen zahtjev Evropskoj

24

25

26

27

28

29

30

1 zajednici da se nastave pregovori oko uređenja Bosne i Hercegovine?

2 O: Ja se ne sjećam takvog zahtjeva sa te sjednice, ali znam da je bilo
3 inicijativa više sa srpske strane u to vrijeme, ali stvarno da je sa te sjednice
4 upućen, to ne mogu da potvrdim, jer se ne sjećam. Ali je inicijativa bilo.

5 OPTUŽENI: Da li mi Sudsko vijeće dozvoljava da predložim svjedoku da
6 pročitata sa 43. sjeđ... 43. stranice izlaganje gospodina Koljevića, gdje je sadržan
7 taj zahtjev, da podsjetimo svjedoka, da l' se sjeća ovoga zahtjeva?

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja ću... Hoćete li tražiti od svjedoka
9 da pročitata cijele dakle najprije dvije trećine zapravo stranice 43, gospodine
10 Krajišnik?

11 OPTUŽENI: Pa, ja se nadam da će tu... da... da... da bi trebalo pročitati
12 cijeli zahtjev, jer je on /sic/ sadržava stav vezan sa te sjednice, što će
13 pomoći Sudskom vijeću.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A kakvo ćete onda pitanje postaviti,
15 nakon što svjedok to pročitata?

16 OPTUŽENI: Pitanje će biti postavljeno da li je Republika Srpska, iako je
17 bila proglasila nezavisnost, tražila pregovore da bi došlo do političkog
18 rješenja? A ne da je išla s... putem strateških ciljeva.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi biste mogli postaviti pitanje
20 svjedoku, pa da vidimo ima li on odgovor na to pitanje.

21 Dakle, ovako, gospodin Krajišnik bi htio od Vas čuti, gospodine
22 Tupajiću, da li, iako je Republika Srpska bila proglasila neovisnost, da li je

23

24

25

26

27

28

29

30

1 tražila pregovore kako bi se iznašlo političko rješenje, te da nije, dakle,
2 tražila da se primjene strateški ciljevi?

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, bojim se da su to dva pitanja.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

5 Dakle, prvo je pitanje da li je Republika Srpska tražila pregovore za
6 pronalaženja političkoga rješenja? Dakle, da li Vi znate nešto o tome?

7 SVEDOK: Da.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. A jeste li takođe bili upoznati
9 da ona u tom trenutku nije se odlučila za strateške ciljeve?

10 SVEDOK: Ne, jer /.../ Da ponovim, zvanično o postojanju strateških ciljeva
11 ja nisam znao ili se ne sjećam, ali nikada nije jasno, koliko se ja sjećam, niko
12 ni odrekao se tih strateških ciljeva. A inicijativa za mirno rješavanje problema
13 u Bosni i Hercegovini je bilo. Ja sam o tome govorio i u iskazima koje sam davao
14 ranije.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

16 Gospodine Krajišnik, imate li dodatnih pitanja s tim u vezi? Osim, ako
17 ne postoji neki konkretni redak u kojem se spominje objavljivanje strateških
18 ciljeva, mislim da nema puno smisla tražiti od svjedoka da pročita 43. stranicu.

19 OPTUŽENI: Slažem se, gospodine sudija. Hvala Vam lijepa.

20 G. KRAJIŠNIK:

21 P: Da Vas pitam, Vi ste pomenuli ovde moju jednu posjetu i Vaš... Vama
22 prigovor u jednom momentu, blagi, u vezi ćirilice. Zamolio bih Vas da prvo

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kažete Sudskom vijeću, čije je pismo ćirilica?

2 O: Ćirilica -

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude, ja ulažem prigovor.

4 I mislim da se radi o značajnom prigovoru, ako gospodin Krajišnik nastavi
5 postavljati pitanja, onda on ne bi u pitanja trebao ugrađivati svjedočenje. Ja
6 se ne sjećam da se ikada govorilo nešto ranije o tome, pa makar ovako blago. A
7 gospodin Krajišnik nastoji zapravo sada svjedočiti o onome što je tada bilo
8 rečeno. Ja u principu nemam prigovora na pitanje, ali ako se tako nastavi -

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja ću pogledati pitanje. Dakle: "Vi ste
10 spomenuli moj posjet i prigovor koji ste spomenuli... koji sam Vam spomenuo u
11 vezi s ćirilicom."

12 Ja se sjećam da je svjedok iskazao da je gospodin Krajišnik inzistirao
13 na tome da se koristi ćirilica. I mislim da je to to, što je maloprije rečeno.

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Da.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] E sad, pitanje je: "Možete li kazati
16 Vijeću, što je to ćirilica i drugo, čija je, ko koristi ćirilicu?"

17 G. TIEGER: [simultani prevod] Ja nemam prigovora na pitanje koje vidite
18 tu. Tu je riječ koja se ne vidi u zapisniku a ta je "Vi ste spomenuli... ",
19 dakle, u smislu: "Spomenuli ste moj posjet i prigovor koji sam Vam blago iznio u
20 vezi sa ćirilicom?"

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, to sam propustio.

22 Gospodine Krajišnik, jeste li bili blagi u tom trenutku ili niste, to
23 nije dio dokaznog materijala. Vi ste to u svoje pitanje dodali. Dakle, Vi

24

25

26

27

28

29

30

1 dodajete informacije koje, naravno, Vi ste mogli i možete postaviti pitanje
2 svjedoku, da li ste vi postavljali pitanje ili da li ste na nečem inzistirali,
3 bilo blago ili ne blago, dakle, Vi možete to postaviti svjedoku kao pitanje, ali
4 ne možete ugraditi u pitanje. Ja sam to propustio, gospodine Tieger.

5 Gospodine Krajišnik, nastavite, molim Vas.

6 OPTUŽENI: Postoji dodatni materijal koji je dalo sud... Tužilaštvo, jer
7 postoji izjava gospodina Tupajića, gdje je rekao da sam ga blago ukorio. Ovdje
8 je svjedočio da je to ipak bio malo veći prigovor. Ja sam se poslužio tim
9 momentom.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, Vi možete suočiti
11 svjedoka s njegovom izjavom, ako hoćete i možete mu postavljati pitanja s tim u
12 vezi, ali ne možete jednostavno svoje vlastito mišljenje o tome što se događalo,
13 ugurati u pitanje koje postavljate svjedoku. Dakle, molim Vas, postavite pitanje
14 svjedoku.

15 Gospodine Tupajiću, gospodin Krajišnik hoće znati što je to ćirilica. Ja
16 mislim da Vijeće dobro zna što ćirilica jeste, osim ako ne postoji neki
17 konkretni detalj s tim u vezi koji bi on htio znati.

18 Gospodin Krajišnik... Gospodine Krajišnik, mi ćirilicom se bavimo i
19 viđali smo je već godinu i po dana, i to nije prvi predmet na kojem ja radim na
20 ovome Sudu. Dakle, Vijeće dobro zna što je to ćirilica. Dakle, molim Vas,
21 ukoliko nemate neko konkretno pitanje s tim u vezi -

22 OPTUŽENI: Dobro. Ja se na... nadam da... Hvala vam, gospodine sudija.

23 G. KRAJIŠNIK:

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li je po Ustavu Bosne i -

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda, sljedeće pitanje koje postavljate
3 je, tko koristi ćirilicu. Da li vi želite... Dakle, čije je pismo ćirilica.
4 Želite li čuti odgovor svjedoka? Vijeće zna da se ona vrlo često koristi od Srba
5 i u Srbiji. Dakle, shvatio sam da želite preći na sljedeću temu. Izvolite.

6 OPTUŽENI: Ne, ne želim ja o ćirilici da govorim, ja sam htio samo da dam
7 podlogu, ali postaviću pitanje je... jedno koje... koje će objasniti šta sam želio.

8 G. KRAJIŠNIK:

9 P: Po Ustavu Bosne i Hercegovine, prije rata, da li je ćirilica bila
10 ravnopravna s latinicom?

11 O: Da.

12 P: Da li su postojale mašine na ćirilici u Bosni i Hercegovini, prije
13 rata?

14 O: Da.

15 P: Mašine na ćirilici? Da se moglo otkucati pismo na ćirilici?

16 O: Mislim da ne. Greška u odgovoru, moja. Ili... ili, izvinjavam se, meni
17 nije bilo poznato kada sam došao u opštinu Sokolac, kol'ko se sjećam - a evo
18 ovdje imamo i... i... i zapisnike sa sjednica kriznog štaba - mislim da su kucani
19 latinicom.

20 P: Da Vas pitam, prije rata govorim - zamolio bih Vas - devedeset, znači
21 1990. godine i devedeset... i 1991., da li su u Bosni i Hercegovini prije rata
22 postojale i jedne novine na ćirilici?

23 O: Ne mogu da tvrdim, ali mislim da ih nije bilo.

24 P: Da li je postojala i jedna firma koja je napisana ćirilicom? Sjećate
25 se Vaše firme?

26

27

28

29

30

1 O: Sjećam se veoma dobro, napisano je latinicom i mislim da je većina
2 natpisa i firmi i ulica bila latinicom. Moguće da je bilo negdje, ali sigurno u
3 značajnoj manjini natpisa ispisanih ćirilicom.

4 P: Sad pitanje, gospodine Tupajiću. Vi ste bili predsjednik Skupštine
5 Sokolac?

6 O: Da.

7 P: Da li je moj ukor bio blag ili strog, nije to bitno. Da li sam ja
8 imao ovlaštenja da smijenim predsjednika Skupštine Sokolac?

9 O: Ne.

10 P: Ko je... ko je postavljao predsjednika Skupštine Sokolac?

11 O: Odbornici Skupštine opštine Sokolac, na prijedlog opštinskog odbora
12 SDS-a.

13 P: I ko je smjenjivao?

14 O: Isto tako odbornici Skupštine opštine.

15 P: Da li se sjećate, kao predsjednik Skupštine Republike Srpske, da li
16 je mogao nekoga smijeniti ili postaviti? On, lično.

17 O: Koliko ja poznajem nadležnosti organa institucija u Srpskoj Republici
18 Bosni i Hercegovini direktno - ne. Normalno o... preko Narodne skupštine na čijem
19 ste čelu bili - da.

20 PREVODILAC: Molimo pauzu između pitanja i odgovora, radi prevođenja.
21 Hvala.

22 P: Ja bih sad da pojasnim. Kao ličnost, Momčilo Krajišnik, da li je
23 mogao nekoga postaviti ili smijeniti? Da li Vi znate?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne.

2 P: U vezi nafte, poglavlja. Zna li Vi, ako se sećate onog razgovora
3 između gospodina Karadžića i gospodina Bjelice, gdje se pominje "Krajišnik". Da
4 li Vi znate, 1991. godine, na kojoj sam funkciji bio... na kojoj funkciji je bio
5 Momčilo Krajišnik? I 1992.

6 O: Vi ste bili na p... posle prvih opštih izbora, višestranačkih u BiH,
7 ste izabrani za predsednika Narodne skupštine Bosne i Hercegovine. Kada -

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, gospodine
9 Krajišnik, Vi niste konkretno naznačili. Svjedok je shvatio, dakle, na kojim ste
10 položajima, odnosno funkcijama bili u Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj
11 1991. i 1992., to uopće nije sporno. Ako se ja dobro sjećam, radi se čak o
12 jednoj od usuglašanih činjenica, nisam sasvim siguran u to, ali ako tomu nije
13 tako, imamo barem obilje dokaza o Vašim funkcijama o kojima Vi sada postavljate
14 pitanje, osim naravno, ukoliko nemate neku konkretnu funkciju na umu, koja nije
15 sasvim jasna u Vašem pitanju. Nastavite, molim Vas, ja Vam dajem još pet minuta.
16 Biti ću malo fleksibilniji-

17 OPTUŽENI: Gospodine Sudija, budite još malo fleksibilniji, da završim
18 samo još jednu o... oblast i ja ću biti vrlo kratak.

19 G. KRAJIŠNIK:

20 P: Gospodine Tupajiću -

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, imate pet minuta na
22 raspolaganju, izvolite.

23 G. KRAJIŠNIK:

24 P: Gospodine Tupajiću, da li sam... da li je predsjednik Skupštine mogao
25 da ima firmu preko koje bi mogao da trguje naftom? Da li ste Vi, kao predsjednik
26 opštine mogli da imate firmu? Da kažemo o Momčilu Krajišniku prvo, pa onda o
27 Mirku Krajišniku.

28

29

30

1 O: Ja ne znam, ja znam da... Nikada se time nisam bavio - Ne znam...

2 P: Pitam za Momčila Krajišnika. Da li sam mogao da imam firmu?

3 O: Pa, ne znam da li je bio na snazi zakon tada o nespojivosti takvih
4 funkcija. Ja stvarno ne mogu da tvrdim ni jedno ni drugo. Meni koliko je
5 poznato, da je firma bila pod gospodinom Mirkom Krajišnikom, Vašim bratom, da je
6 on rukovodio tom firmom. Kol'ko je meni poznato, mada ni to, normalno, ne baveći
7 se tim poslovima, nisam, ovaj, ne mogu da tvrdim. Ali mislim da je tako bilo.

8 P: Ako bi Vam rekao da postoji dokument koji je Tužilaštvo trebalo da
9 Vam predoči... A prvo sad da Vas pitam, dokument je... Pardon samo...

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, molim Vas,
11 suzdržite se komentara o tome što je Tužiteljstvo trebalo učiniti u vezi sa
12 vlastitim svjedokom.

13 OPTUŽENI: Pardon, ja... ja... Ja se stvarno izvinjavam Tužilaštvu,
14 izvinjavam se Sudskom vijeću, ako nešto neodmjereno uradim, to je vjerovatno... to
15 je stvar ne snalaženja i... i... i ja se nadam da će Tužilaštvo uvažiti. A i Sudsko
16 vijeće.

17 G. KRAJIŠNIK:

18 P: Pred ovim Sudom je tužilaš... Tužilaštvo je predočilo jedan dokument
19 koji je objavila *Slobodna Bosna*. To je sporazum između SDS-a i između Rajka
20 /?Dukića/ i "Boksita", od 21.11.1991. godine, broj je 02083540. Imate ga u
21 Vašem... u vašim papirima, na... na početku skroz. Da li ste taj dokument imali

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 prilike da vidite?

2 O: Ne.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, pod kojim
4 razdijelnikom možemo naći ovaj dokument?

5 OPTUŽENI: Ja se izvinjavam, gospodo sudije, ovo je... Ja sam mislio da tu...
6 da se to može naći i ja se izvinjavam sad. Ovdje su dva primerja /sic/, možemo
7 li... Oprostite samo da date gospodo sudijama /sic/. To je tužiočev broj, pa nisam
8 pripremio kopije.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja ne insistiram na tome da Vi dokument
10 predložite na usvajanje, ako već nije u spisu, možda i jeste. No izgleda da
11 svjedok zna o kojem dokumentu Vi govorite.

12 Molim Vas recite nam na koji se dokument odnosi Vaš odgovor.

13 OPTUŽENI: Svjedok ne zna za ovaj dokument, ali Tužilaštvo je ovo
14 koristilo.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, Vi ste postavili
16 pitanje svjedoku: "Jeste li ovaj dokument ikada vidjeli prije?" I svjedok je
17 rekao: "Ne," što znači da bi on morao imati barem predodžbu o tome o kojem
18 dokumentu Vi postavljate pitanje.

19 Gospodine Tupajiću, molim Vas, možete li nam kazati na koji ste dokument
20 mislili kada ste dali negativan odgovor?

21 SVEDOK: Ja imam dokument gdje u naslovu piše: "Tri dinara, družbe
22 Dukiću". Ja ovaj dokument nisam nikada prije vidio.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A gdje ste to pronašli, pod kojim
24 razdijelnikom, pod kojim brojem?

25

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: Na početku fascikla koju imam kod sebe.
2 OPTUŽENI: Ne, to je od jučer dokument samo. To su dokumenti Tužilaštva.
3 Sudije, *Judges, Judges*.
4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Sada vidim gdje piše naslov "Tri
5 dinara", kažete da nikad niste ranije vidjeli taj dokument?
6 Gospodine Krajišnik, sljedeće pitanje, molim.
7 G. KRAJIŠNIK:
8 P: Ja samo pitam da li Vam je Tužilaštvo predočilo taj dokument, gdje bi
9 se razjasnile stvari.
10 O: Ne.
11 P: Ako bih Vam rekao da moj brat nije imao firmu u toku toga... tog
12 vremena, da li onda možete da... da - ima tu i radna knjižica - da l' možete da
13 date tumačenje onoga razgovora?
14 O: Gospodine Krajišnik, iz onog razgovora jasno proizilazi da neko od
15 Krajišnika ima firmu koja se bavi prometom nafte. To je po meni nesporno. Na
16 koga se to odnosi, ja niti sam znao tada, jer sam... niti znam sada. Prema tome,
17 ja ne bi se upustao /sic/ u... u razjašnjavanje odnosa u koje apsolutno, ni po kom
18 osnovu nisam bio uključen.
19 P: Postavljam Vam pitanje...
20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, svjedok izvlači
21 zaključke na osnovu nečega što je čuo, a Sudsko vijeće je ono koje će izvlačiti
22 zaključke. Čini se da on, ustvari, jedva da ima nekog dodatnog saznanja o tome.
23
24
25
26
27
28
29
30

1   Gospodine Tieger.

2   G. TIEGER: [simultani prevod] Ne znam da li će to ikad biti bitno, ali
3 dokument na koji se gospodin Krajišnik poziva, pod nazivom "Tri dinara", nije
4 dio, koliko ja znam, materijala od jučer, niti dio onog izvornog paketa
5 dokumenata koje smo mi pripremili. Čini mi se da je taj dokument predočen ranije
6 u predmetu.

7   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, ne sada.

8   G. TIEGER: [simultani prevod] Tako je.

9   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, gospodine Krajišnik, nema
10 nikakve koristi od toga da pitate svjedoka o tome, s obzirom da on izvlači
11 zaključke iz razgovora s drugima. Ako želite pitati nešto još svjedoka, dajem
12 Vam priliku da postavite posljednje pitanje.

13   OPTUŽENI: Samo još dva pitanja, gospodine sudija, samo dva pitanja. Jedno...
14 jedno u vezi ovog pitanja -

15   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne. Jedno pitanje, gospodine Krajišnik.

16   G. KRAJIŠNIK:

17   P: Formirali ste Srpsku autonomnu oblast Birač. Romanija i Birač,
18 sjećate se, da ste izjavili u ovom... u ovom, ovaj, ispitivanju?

19   O: Mislim da su oblasti odvojeno formirane, Srpska autonomna oblast
20 Romanija i Birač, posebna oblast.

21   P: Romanija samo?

22   O: Da.

23   P: Da li ste... Kakav je zadatak bio SAO Romanije? I kakva je funkcija? Da
24 konkretno pitanje postavim: da li ste vi imali u svom planu da... da napravite

25

26

27

28

29

30

1 čiste teritorije, da protjerate sve Muslimane?

2 O: Apsolutno ne tada. To je bila jedna inicijativa koja je prihvaćena da
3 se naznače i javnost i BiH predoče prostori u Bosni i Hercegovini gdje Srbi,
4 ukupno gledano, su većinski narod i da u budućem razvoju događaja i... i uređenju
5 Bosne i Hercegovine, da se o tome mora voditi računa. Mislim da je to bila
6 suština postojanja SAO oblasti, odnosno SAO Romanije o kojoj ja znam malo više,
7 a u suštini, ovaj, nikakvih posebnih nadležnosti ni nad opštinama koje su činile
8 SAO Romaniju nije bilo.

9 P: Da l' ste... da l' ste funkcionisali?

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik... Gospodine
11 Krajišnik, rekao sam da imate jedno pitanje. Već ste postavili dva, a sad
12 postavljate treće. Vaše vrijeme koje ste imali za unakrsno ispitivanje je
13 isteklo.

14 [Sudije većaju]

15 OPTUŽENI: Gospodo sudije, hvala Vama lijepa i... i zahvaljujem se.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] S obzirom da Sudsko vijeće nema pitanja
17 za svjedoka, gospodine Tieger, ima li kakve potrebe za dodatnim ispitivanjem?

18 G. TIEGER: [simultani prevod] Ne, časni Sude.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart?

20 Pitanja Sudskog vijeća očito nisu mogla potaknuti potrebu za dodatnim
21 unakrsnim ispitivanjem?

22 G. STEWART: [simultani prevod] Tako je. Nemam nikakvih dodatnih pitanja.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam lijepa.

24 Gospodine Tupajić, ovime je završeno Vaše svjedočenje. Želio bih Vam
25 zahvaliti...

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: Gospodine predsjedavajući, ja bih Vas zamolio...

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne. Molim Vas, prije nego što Vam dam
3 priliku da to učinite, ja sam Vam obećao već ranije, da ako budete željeli
4 dodati bilo šta, nešto što imate na umu, a što ima veze sa time da su... da Vas
5 je gospodin Ashdown smijenio s Vaše funkcije, rekao sam i sad imate priliku da
6 dodate sve što želite tome dodati.

7 SVEDOK: Hvala Vam, gospodine predsjedavajući. Nastojacu da budem potpuno
8 kratak. Bio sam juče malo povrijeđen istupom gospodina Stewarta kada me želio
9 diskreditovati, ne kao svjedoka, nego prvo kao ličnost. Ja bih zamolio gospodina
10 Stewarta da predoči Sudskom vijeću, ako nema, cjeloviti dokument o smjeni mene
11 kao narodnog poslanika i člana glavnog odbora. Iz toga jasno proizilazi da moja
12 odgovornost nije lična jer ni jedan jedini dokaz ne postoji. Ja sam svjestan
13 nje, obzirom na funkcije koje sam imao u stranci. I samo kratko da kažem, u
14 svojstvu predsjednika kluba poslanika Srpske demokratske stranke, mi smo u
15 Republici Srpskoj posle predzadnjeg kongresa, jer je zadnji bio ove godine,
16 značajno promijenili kurs u našem radu i dali ogroman doprinos reformama u Bosni
17 i Hercegovini. Ja ću samo navesti najzna... značajnije. To su reforme carinskog
18 sistema, poreskog sistema, reforme odbrane, reforme u pravosuđu, reforme
19 obavještajno-bezbjednosne službe.

20 Drugo, kao šef poslaničkog kluba sam aktivno učestvovao i pomagao
21 gospođici Biljani Marić na izradi Zakona o saradnji sa Haškim tribunalom, koga
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 su poslanici Srpske demokratske stranke, na koje sam imao i vršio određeni
2 pritisak, zajedno sa poslanicima bošnjačke nacionalnosti, usvojili u Narodnoj
3 skupštini Republike Srpske. A to, što sam ja u grupi...

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tupajiću. Da.

5 SVEDOK: Samo još jednu rečenicu, gospodine predsjedavajući. Što sam u
6 grupi sa onima kojima je trajno zabranjen politički rad, to je samo zato što sam
7 po funkciji šefa kluba bio prisutan sjednicama predsjedništva stranke, kao
8 operativnog tijela stranke, radi spone između rada predsjedništva stranke i
9 Narodne skupštine. Jer niko, osim gospodina Kalinića, od članova predsjedništva
10 nije bio poslanik u Narodnoj skupštini. Time smo htjeli da naš rad bude
11 efikasniji i da tako stavove stranke lakše provodimo u Narodnoj skupštini
12 Republike Srpske. Hvala Vam puno.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Tupajiću. Nije
14 neuobičajeno da, u slučaju kada se svjedokova vjerodostojnost i pouzdanost
15 stavlja na kušnju u unakrsnom ispitivanju, da to svjedok doživljava kao neugodno
16 iskustvo. To je nešto što se, međutim, događa. Hvala Vam na ovom dodatnom
17 objašnjenju tih okolnosti pod kojima Vam je zabranjena daljnja politička
18 aktivnost.

19 Želim Vam zahvaliti što ste došli u Hag.

20 Da, izvolite, gospodine Stewart?

21 G. STEWART: [simultani prevod] Ispričavam se, časni Sude, želio sam samo
22 reći sljedeće: u odgovoru na zahtjev svjedoka da cijela odluka uđe u spis, ja
23 doista sada želim da cijela odluka uđe u spis.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Dakle, pretpostavljam da ćete to
2 ponuditi u spis kao dokazni predmet Obrane. Vi imate taj dokument.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Da, imam doduše jedan primjerak, ali mi
4 ćemo se pobrinuti da napravim kopije što prije.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, gospodine Tupajiću, čuli ste sada
6 da je gospodin Stewart prihvatio Vaš poziv i da će Sudskom vijeću dati na
7 raspolaganje dokument u cjelini, dakle, onaj dokument kojeg je... iz kojeg je
8 citirao samo dijelove.

9 Dakle, ponovo, hvala Vam što ste dolazili. Želimo Vam sretan put kući.

10 SVEDOK: Hvala Vam.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine poslužitelju, možete izvesti
12 svjedoka.

13 [Svedok se povlači]

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, ako želite ponuditi
15 na usvajanje u spis neki od dokumenata koje ste koristili, mi bismo u roku od
16 tjedan dana željeli znati za koje točno dokumente tražite prijevode. Prijevod
17 mapa nije potreban, međutim, pitam se da li uopće ima smisla da se te mape s
18 kojima ste suočili svjedoka usvajaju u spis.

19 Zatim gospodine Tieger, da li je Tužiteljstvo spremno pozvati svog
20 sljedećeg svjedoka.

21 G. TIEGER: [simultani prevod] Spremni smo uz jedan izuzetak. To je da ću
22 tražiti raniju pauzu, iz dva razloga. Prvo, zato što nam treba prilika da
23 pripremimo sve za sljedećeg svjedoka, a drugo je, mi naime, već imamo manjak
24 ekipe, nismo potpuno ekipirani. Naime, jedan ključni član našeg tima je morao
25 biti odsutan zbog obiteljskih prilika.

26

27

28

29

30

1 Zato molimo raniju pauzu od otprilike 30 minuta. To bi bilo korisno.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Imaćemo pauzu ranije, i od 30
3 minuta.

4 Međutim, postoji jedno pitanje, a to je da bismo se već trebali sada
5 pozabaviti sa dokaznim predmetima Tužiteljstva.

6 Gospodine tajniče, možete li nam dati prvi broj i posljednji broj
7 dokaznih predmeta Optužbe koji se tiču ovog svjedoka?

8 [Pretnosno veće i sekretar se savetuju]

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] S obzirom da smo dobili drugog
10 predstavnika Tajništva, učinit ćemo to kasnije.

11 Imat ćemo pauzu do dvadeset do 11.

12 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

13 ... Početak pauze u 10.12h

14 ... Sednica nastavljena u 10.45h

15 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

16 Izvolite sjesti.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li ste Vi gospodine Tieger ili
18 gospodin Gaynor taj koji će se baviti sljedećim svjedokom?

19 G. GAYNOR: [simultani prevod] Ja, časni sude. Gospodin Thompson je
20 sljedeći svjedok.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da se svjedoka uvede u sudnicu,
22 gospodine poslužitelju.

23 Radi se o svjedoku po hibridnoj situaciji, kombinaciji pravila 92bis i
24 94, kada je riječ o gospodinu Thompsonu.

25 G. GAYNOR: [simultani prevod] Tako je, časni Sude. Mi smo podnijeli
26 njegovo vještačenje prije nekoliko godina i dodatak, oba ćemo ponuditi u spis.

27

28

29

30

1 Zatim smo odabrali iz izvještaja i jedan dokument i iz dodatka izvještaju još
2 sedam dokumenata koje ćemo ponuditi na usvajanje u spis. Dakle, radi se o
3 izvještaju i prilogu.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Iz logističkih razloga, podijelit će se
5 i zatim će biti im dodijeljeni brojevi kada dođemo do te faze.

6 [Svedok ulazi u sudnicu]

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine, pretpostavljam
8 da ste Vi gospodin Thompson?

9 SVEDOK: [simultani prevod] Da, jesam.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prije nego što budete dali iskaz u ovoj
11 sudnici, po pravilniku o postupku i dokazima morate dati svečanu izjavu da ćete
12 govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine. Tekst svečane izjave dat' će
13 Vam poslužitelj. Molim Vas da date izjavu.

14 SVEDOK: [simultani prevod] Ja svečano izjavljujem da ću govoriti istinu,
15 cijelu istinu i ništa osim istine.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, izvolite sjesti, gospodine
17 Thompson. Pretpostavljam da Vam je gospodin Gaynor objasnio postupak, a to je da
18 će sažetak Vašeg iskaza, dakle, sažetak vašeg u ovom slučaju pismenog izvještaja
19 biti pročitano i onda će uslijediti unakrsno ispitivanje.

20 Gospodine Gaynor, ja ne znam da li imate kakvih pitanja za svjedoka?

21 G. GAYNOR: [simultani prevod] Da, imam, teko nekoliko pitanja.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakako, pravilnik podrazumijeva da će to
2 biti tek ograničeni opseg pitanja.

3 G. GAYNOR: [simultani prevod] Svakako.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jer imamo, dakako, izvještaj vještaka.

5 Dakle, gospodin Gaynor će Vam postaviti nekoliko pitanja, a zatim će Vas
6 Obrana unakrsno ispitati.

7 Izvolite, gospodine Gaynor.

8 G. GAYNOR: [simultani prevod] Hvala lijepa.

9 SVEDOK: MARK THOMPSON

10 [Svedok odgovara putem prevodioca]

11 Ispituje g. Gaynor

12 [Tužilac ispituje putem prevodioca]

13 P: Molim Vas recite puno ime.

14 O: Mark Thompson.

15 P: Vi ste Britanac.

16 O: Da.

17 P: Možete li kratko nam dati pregled edukacije koju ste imali?

18 O: Ja sam diplomirao literaturu na *Cambridgeu* i doktorat iz društvenih
19 znanosti, također u Britaniji.

20 P: Molim Vas recite nam ukratko sadržaj Vašeg doktorata.

21 O: Ticao se medija i politike. A fokus je bio na onome što sam ja
22 napisao i objavio o uporabi i zlouporabi sredstava javnih informiranja... javnog
23 informiranja u Jugoslaviji tokom devedesetih godina.

24 P: Da li ste 1987. prvi put bili u Jugoslaviji?

25 O: Jesam.

26 P: Da li ste putovali u bivšoj Jugoslaviji kasnih osamdesetih i
27 devedesetih?

28

29

30

- 1 O: Jesam.
- 2 P: Da li ste napisali knjigu o tim iskustvima pod nazivom "Kuća od
3 papira, kraj Jugoslavije"?
- 4 O: Jesam.
- 5 P: Da li ste se Vi, zatim, u ljeto 1992. preselili u Zagreb, u Hrvatsku?
- 6 O: Jesam.
- 7 P: Da li Vi govorite neki od jezika i razumijete neki... dakle, srpsko-
8 hrvatski?
- 9 O: Da.
- 10 P: Koliko dugo ste bili u Zagrebu?
- 11 O: Živio sam tamo od ljeta 1992. do kraja 1995. I zatim ponovo od jeseni
12 1996. do aprila 1999. I u međuvremenu sam bio odsutan, ali tek na nekoliko
13 mjeseci tokom tih godina.
- 14 P: Dok ste bili u Zagrebu, da li ste radili određeno vrijeme kao
15 novinar, uključujući kao dopisnik *Guardiana* i *Spectatora*?
- 16 O: Ne *Spectatora*, ali sam radio za *Guardian*.
- 17 P: Da li ste Vi autor knjige "Kovanje rata, mediji u Bosni, Srbiji i
18 Hrvatskoj"?
- 19 O: Jesam.
- 20 P: O čemu se radi u knjizi?
- 21 O: Radi se o obrascu političke kontrole nad utjecajnim medijima u tim
22 zemljama i radilo se o sadržaju tih utjecajnih medija i o vezi između političke
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kontrole nad medijima i sadržaja o kojima su ti mediji objavljivali.

2 P: Možete li nam objasniti kako je primljena Vaša knjiga?

3 O: Kada je knjiga objavljena u ljetu 1994., primljena je vrlo dobro.
4 Kritike su bile povoljne u Velikoj Britaniji, a sjećam se i povoljnih kritika u
5 Sjedinjenim državama i skandinavskim zemljama. Bilo je... odnosno , ne sjećam se
6 nekih žešćih kritika, odnosno općenito negativnih kritika o knjizi, osim kritike
7 koje su mediji bliski vlastima u Hrvatskoj i Srbiji objavili u tim zemljama.

8 P: Gdje ste bili primarno locirani tokom perioda kad ste vršili
9 istraživanje za Vašu knjigu?

10 O: U Zagrebu.

11 P: Da li ste putovali i drugdje da biste istraživali za svoju knjigu?

12 O: Apsolutno. Otišao sam... putovao sam u Beograd, u Sarajevo, a to je
13 bilo u oktobru 1993. godine.

14 P: A tokom kojeg ste otprilike perioda vršili ta istraživanja?

15 O: Pa posljednja tri-četiri mjeseca 1993., ali sam nastavio sa svojim
16 istraživanjem i prvih četiri mjeseca 1994. kada sam napisao glavninu knjige.

17 P: Samu knjigu Sudsko vijeće nema pred sobom. Možete li objasniti
18 sudcima izvore za kojima ste posezali tokom svog istraživanja.

19 O: Koristio sam se sa što više izvora, uključujući i intervjuje, dakle
20 razgovarao sam sa novinarima koji su radili za medije koje sam želio
21 istraživati. Zatim, i sa analitičarima iz tih zemalja i sa analitičarima iz
22 drugih krajeva Evrope koji su bili dobro upućeni u medije i ulogu medija u ratu.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Koristio sam se sa što više štampe koliko sam mogao, dakle, štampanih izvora.
2 Koristio sam se novinskim arhivama u Zagrebu i Beogradu, upravo u tu svrhu.
3 Zaposlio sam, dakle, za mene su radili novinari koji su bili dvojezični i u
4 Zagrebu i u Beogradu, kako bi mi pomogli pri istraživanju, jer sam morao
5 proučiti gomilu materijala.

6 U Sarajevu je situacija, dakako, bila mnogo teža kada je riječ o vođenju
7 istraživanja. Situacija je bila kaotična. Nastojao sam doći do arhiva, snimki
8 novinskih dnevnika koji su objavljeni na glavnim medijskim mrežama. Djelomice
9 sam u tome uspio u Zagrebu, gdje sam dobio ograničeni pristup arhivi državne
10 televizije. U tako čemu nisam uspio u Beogradu, premda sam kontaktirao sa
11 ljudima na državnoj razini. A kao što sam rekao, u Bosni je bila situacija
12 kaotična, i nisam mogao naći arhive snimki, mada sam došao do arhive novina
13 kojima sam se koristio. I trebao bih reći da sam razgovarao sa novinarima na sva
14 tri mjesta, dakle, i u Zagrebu, i u Beogradu i u Sarajevu, ali to sam već rekao,
15 zar ne?

16 P: Dok ste pripremali svoj izvještaj za potrebe ovog Suda, da li ste se
17 u određenoj mjeri oslanjali na ta istraživanja koja ste vodili prilikom pisanja
18 knjige pod nazivom "Kovanje rata"?

19 O: Da.

20 P: Da li ste se također koristili dokumentima koje su Vam dali u
21 Tužiteljstvu?

22 O: Da.

23 G. GAYNOR: [simultani prevod] Časni Sude, ja predlažem da sad pročitam
24 sažetak iskaza ovog svjedoka.

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas da to učinite.

2 G. GAYNOR: [simultani prevod] Dr. Mark Thompson je autor izvještaja
3 vještaka o upotrebi bosansko-srpskih i srpskih medija kako bi se širile poruke
4 narodu bosanskih Srba, narodu Srbije i međunarodnoj zajednici tokom 1991. i
5 1992. godine. On je prije toga bio autorom cijelog niza knjiga, uključujući
6 knjigu pod nazivom "Kovanje rata", a radi se o analizi manipuliranja javnim
7 mnjenjem od strane medija pod kontrolom vlade u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i
8 Hercegovini.

9 U svom izvještaju, dr. Thompson zaključuje da je SDS u Bosni uspješno
10 uspostavio kontrolu nad medijima i da se tim medijima koristio kao megafonima,
11 kojima je nastojao uvjeriti Srbe da genocidne tendencije Muslimana i Hrvata
12 ugrožavaju samu egzistenciju Srba, i to svojim ambicijama za nezavisnosti. On
13 tvrdi da, osim što su mediji ostvarivali svoju uobičajenu ulogu psa čuvara u
14 demokraciji, mediji koji su bili pod stvarnom ili efektivnom kontrolom SDS-a
15 koristili su se za blokiranje, zatajivanje i marginaliziranje informacija i
16 mišljenja koja su odudarala od ortodoksnih stajališta SDS-a. U tom nastojanju su
17 imali potpunu podršku utjecajnih medija u Srbiji, naročito RTS-a, srpske državne
18 televizijske mreže.

19 Dr. Thompson je utvrdio sljedećih osam područja na kojima je, prema
20 mišljenju vještaka, SDS pokazala... dakle, rukovodstvo SDS-a pokazalo svoju
21 odlučnost da uspostavi kontrolu nad medijima.

22 Prvo su bili napadi i nastojanja da se podijeli Radio-televizija
23 Sarajevo. Drugo, da se uspostavi kontrola nad odašiljačima RTV Sarajevo. Treće,
24 napadi na prostorije i zaposlene u novinama *Oslobođenje*. Četiri, uspostavljanje

25

26

27

28

29

30

1 kontrole nad novinama *Glas*, koje su imale sjedište u Banja Luci. Peto,
2 uspostavljanje kontrole nad studijem *TV Sarajevo* u Banja Luci. Šesto,
3 uspostavljanje kontrole nad *Radiom Banja Luka*. Sedam, osnivanje SRNE, novinske
4 agencije republike bosanskih Srba, SRT-a, dakle radio i televizije republike
5 bosanskih Srba i štampe na područjima pod kontrolom Srba. I osam, izdavanje
6 uputstava SDS-a i tijela Republike Srpske kojima se trebala osigurati kontrola
7 nad medijima.

8 Dr. Thompson iznosi sadržaje tih poruka koje su emitirali mediji pod
9 kontrolom SDS-a, a koji su uključivali sljedeće vrste prijetnji:

10 1) da Srbi... da je sama egzistencija Srba ugrožena od strane Muslimana
11 i Hrvata; 2) da se Srbi trebaju prisjetiti i učiti iz ranijeg iskustva genocida,
12 kojeg su doživjeli u periodu od 1941-1945; 3) srpska povijest, povijest Srba u
13 kojima su oni bili žrtve i koja obavezuje Srbe da se mobiliziraju u obrani svog
14 naroda; 4) da Srbi u Bosni i Hercegovini trebaju braniti svoje pravo da žive u
15 zajedničkoj državi sa Srbima iz Srbije i Hrvatske i da trebaju spriječiti
16 stvaranje muslimanske države u Evropi, te da je SDS taj koji je u najboljoj
17 poziciji da pomogne Srbima da postignu te ciljeve; 5) na ovoj kritičnoj,
18 ključnoj prekretnici Srbi su sami, izdali su ih drugi narodi u bivšoj
19 Jugoslaviji, a zapad ih ne razumije i potcjenjuje, i 6) težina ugroženosti u
20 kojoj se nalaze Srbi opravdava sve mjere koje bi oni mogli poduzeti unaprijed
21 kako bi se obranili od mogućih neprijatelja.

22 U prilogu svom izvještaju, dr. Thompson govori o nizu izjava koje je dao
23 optuženi, koje prema mišljenju dr. Thompsona jesu u skladu sa obrascem sadržaja
24 koje su iznosili mediji, a koje je on opisao u svom izvještaju.

25 Time završavam sažetak. Časni Sude, ne znam kako se želite time baviti,
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica sa transkriptima
na francuskom i engleskom.

1 da li da ponudimo to sada u spis, ili na kraju?

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je to bolje učiniti sada, kako
3 bi se mogli koristiti prilikom unakrsnog ispitivanja, ako za to bude potrebe.

4 Gospodine tajniče, molim Vas zatim da gledajući ovaj popis koji Vam je
5 dao gospodin Gaynor dodijelite dokumentima brojeve predmeta. Prvo je izvještaj
6 dr. Marka Thompsona.

7 SEKRETAR: [simultani prevod] To ćemo svakako učiniti, časni Sude. Prvi
8 dokument će dobiti broj i to privremeni broj dokaznog predmeta P847. Drugi
9 dokument, prilog izvještaju dobit će broj P848. Treći dokument video intervjua
10 Karadžića i Krajišnika, dobit će broj P849. Četvrti dokument, primjerak
11 intervjua sa dr. Krajišnikom, dobit će broj P850. Peti dokument pod nazivom
12 "Video intervjua s Krajišnikom", dobit će broj P851. Šesti dokument, foto-kopija
13 *Glasa srpskog*, novina, dobit će broj P852. Sedmi dokument, video snimka
14 intervjua sa Krajišnikom za emisiju "Smrt Jugoslavije", dobit će broj P853. Osmi
15 dokument, to je video snimka intervjua sa Krajišnikom na *TV Banja Luka*, dobiće
16 broj P854. Deveti dokument, Krajišnik se obraća gomili u Foči, dobit će broj
17 P855. I na kraju posljednji dokument pod nazivom "Informacijski sistem Republike
18 Srpske", članak Velibora Ostojića, dobit će broj P856.

19 Hvala Vam, časni Sude.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine tajniče.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   Gospodine Stewart, jeste li spremni za unakrsno ispitivanje svjedoka?

2   G. STEWART: [simultani prevod] Hvala Vam, časnii Sude.

3   Unakrsno ispituje g. Stewart:

4   P: Gospodine Thompson, jeste li Vi sami obavili sav posao koji je trebao
5 da biste sačinili svoj izvještaj, ili ste imali pomoć nekog pomoćnika ili nekog
6 tima?

7   O: Ne, kao što sam spomenuo, ja sam imao pomoć, koliko se sjećam,
8 dvojice. Jedan je bio u Beogradu, a drugi u Zagrebu i Sarajevu.

9   P: A što su oni bili, kvalificirani istraživači ili...?

10   O: Ne. Ja sam im jednostavno rekao šta mi treba. Trebali su mi članci sa
11 određeno... od određenog datuma, određenih novina i oni su jednostavno vodili
12 bilješke o tome. Bilo je to za mene ušteda mog vremena. Nije bilo na njima da na
13 bilo koji način obrađuju materijal koji su za mene prikupljali. Ja sam samo
14 rekao šta mi treba i u slučaju Zagreba i Beograda, s njima sam otišao do
15 novinskih arhiva i tamo su oni za mene to obavili. Oni su za mene napravili
16 bilješke.

17   P: Dakle, to nije nedostatak poštovanja prema njima, ali oni su ustvari
18 bili samo osobe koje su Vam trebale za prikupljanje materijala, a Vi ste radili
19 na izvještaju?

20   O: Pa da, u smislu toga što su oni imali dati kao prilog ovom
21 izvještaju, to je tako.

22   P: Vi kažete da je Vaš izvještaj ograničenog dosega - to stoji na
23 stranici 2 - i da nema namjeru preispitivati korišćenje medija od svih strana

24

25

26

27

28

29

30

1 prisutnih u toj situaciji. Da li je to tačno? I vi, ustvari, niste razmatrali
2 korišćenje medija od strane drugih sukobljenih strana?

3 O: Da. To je u skladu sa zadatkom koji mi je dat.

4 P: Zadatkom koji Vam je dalo Tužilaštvo?

5 O: Da.

6 P: Vi kažete, prije i tokom oružanog sukoba, da su glavne političke
7 stranke u Bosni i Hercegovini veoma ozbiljno uzele u obzir medije i smatrale
8 medije veoma ozbiljnom stvari. Koji su datumi koje ste vi... Na koji način ste
9 datumima odredili početak i kraj oružanog sukoba za potrebe Vašeg izvještaja? Vi
10 ste... Govorite o periodu prije i za vrijeme sukoba, ali na koji period mislite?

11 O: Mislite u vezi s Bosnom i Hercegovinom?

12 P: Da.

13 O: Pa, sukob je počeo krajem marta 1992. i pretpostavljam da biste
14 medijski rat u Bosni, kako su ga nazvali ljudi, mogli odrediti da je počeo
15 otimanjem odašiljača. Ja to spominjem u svom izvještaju.

16 P: Vi ste me pitali da li sam mislio u vezi s Bosnom i Hercegovinom.
17 Možda sam trebao nešto drugo reći, na kraju krajeva, to jest Vaš izvještaj. Kad
18 ste rekli prije i tokom oružanog sukoba da su glavne političke stranke veoma
19 ozbiljno gledale na medije, trebao sam Vas pitati, da li ste gledali samo na
20 period za vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini, ili ste ustvari mislili
21 na sukobe šire, na području cijele bivše Jugoslavije?

22 O: Pa režimi u svim dijelovima bivše Jugoslavije koji su bili upleteni u

23

24

25

26

27

28

29

30

1 rat, smatrali su medijsku kontrolu i poruke prenošene preko medija veoma
2 ozbiljnim stvarima.

3 P: Vi kažete prije i tokom oružanog sukoba. Vi biste, dakle, taj širi
4 oružani sukob... Kako biste mu odredili datume početka i kraja?

5 O: Pa, rekao bih, ljeto... početak bi bio ljeto 1991.

6 P: A do kad?

7 O: Do jeseni 1995.

8 P: Vi dalje kažete "tokom tog perioda" i zatim kažete da je to od 1991.
9 do 1992. Da li možemo zaključiti da je razlog zbog kojeg ste Vi ovdje taj period
10 skratili na 1991. i 1992., zato što Vam je dat period iz optužnice protiv
11 gospodina Krajišnika?

12 O: Da, da. Od mene je zatraženo da se usredotočim na taj period.

13 P: Zna li koji je to period u kojem se navodno... u kojem se gospodin
14 Krajišnik tereti navodnim zločinima?

15 O: Ne, ja nisam o optužnici razgovarao sa tužiteljem.

16 P: Da li period 1. juli 1991. do 31. decembar 1992., da li Vam to
17 odgovara onom periodu koji je Vama dat za izvještaj.

18 O: Ja se ne sjećam baš detalja, ja se samo sjećam da mi je rečeno 1991.
19 i 1992.

20 P: To Vam je konkretno rečeno da se tim godinama bavite 1991. i 1992.,
21 zar ne?

22 O: Da.

23 P: Rekli ste da je "rukovodstvo Srpske demokratske stranke pokazalo veću
24
25
26
27
28
29
30

1 odlučnost umješnosti u uspješnost nego njihovi rivali iz SDA i HDZ-a u
2 uspostavljanju kontrole nad medijima." Uzmimo to relativno, ali da li s položaja
3 gde ste Vi gledali sve tri stranke su činile sve što su mogle da bi dovele
4 medije pod svoju kontrolu, samo što je po Vaše mišljenju SDS bio recimo
5 odlučniji ili uspješniji?

6 O: Ja ne bih rekao da su političke stranke činile koliko su mogle.
7 Mislim da je na primjer u stranci SDA vladala nesigurnost u pogledu toga kako se
8 baviti, kako pristupiti pitanju medija. Ja na takve znake nesigurnosti nisam
9 naišao kada je po srijedi SDS.

10 P: Na kakve znake nesigurnosti mislite?

11 O: Pa, na primjer tokom 1991. i početkom 1992. godine vršen je politički
12 pritisak na glavne republičke medije koji su imali svoje sjedište u Sarajevu, da
13 razdvoje etnički, odnosno nacionalno se razdvoje, čak da se institucionalizira
14 ta nacionalna podjela. Na osnovu onoga što sam ja uspio saznati, SDA je ustvari
15 bilo lakše navesti na to da odustane od te nacionalne podjele, nego li se na to
16 moglo nagovoriti SDS.

17 P: A ko ih je to naveo ili nagovorio da odustanu od te ideje?

18 O: Pa, otpor koji su pruž... koji je pružao dio samih medija, na primjer
19 novinari u tim medijima koji su u određenoj mjeri imali podršku građanskih
20 udruženja, građanskog društva Sarajeva. Najmanje jedna demonstracija na ulici je
21 održana, gdje se tražilo da se ne dijele po nacionalnoj osnovi mediji u Sarajevu
22 u tom periodu.

23 P: Dakle, da li je SDA podlegla tom pritisku ili je ustvari bilo u
24
25
26
27
28
29
30

1 njihovom interesu da više ne inzistiraju na toj opciji?

2 O: Pa, ja ne znam da mogu odgovoriti na to pitanje, ali jasan je
3 rezultat toga. To je bio da SDA više nije tražila takvu podjelu.

4 P: Vi ne znate ništa što bi upućivalo na to da bi SDA odustala od
5 nastojanja da se koriste mediji, da oni ne bi odustali da im to nije bilo u
6 interesu?

7 O: Možete li to ponoviti?

8 P: Ispričavam se. Da li se slažete da bi SDA odustala od nastojanja da
9 uspostavi kontrolu nad medijima i da ih eksploatira, samo ako bi smatrala da joj
10 je to u interesu?

11 O: Pa, ne mogu reći ništa o tome. Ne znam da postoje neki zapisi i
12 izjave u vezi s time. Mislim da je ustvari na visokoj razini u SDA, po tom
13 pitanju, kao i po drugim pitanjima, vladala zbrka, da su jednostavno imali
14 različite struje koje su zastupale različita mišljenja u pogledu kontrole
15 medija. Svakako tokom rata, a pa čak i nakon rata su vladale različite struje
16 koje su bile, neke više tvrde linije, a neke manje u SDA, isto po tom pitanju
17 medija.

18 P: A stajalište onih koji nisu bili tvrdolinijaši u SDA je bilo da je za
19 njih kontraproduktivno da vrše velik pritisak na medije.

20 O: Pa, mislim da je ona manje tvrdolinijaška linija u SDA smatrala da
21 nije primjereno da političari dovode republičke medije pod političku kontrolu.

22 P: Mislite da su na to gledali principijelno?

23 O: Kao što sam već rekao, ja ne znam koji je to razlog naveo SDA da
24 odustane od toga.

25

26

27

28

29

30

1 P: Rekli ste da su se ti mediji koristili kao megafoni. Pa, ne koriste
2 li se mediji uvijek kao megafoni od strane političkih stranaka, i to u mjeri u
3 kojoj oni to mogu činiti?

4 O: Pa, za očekivati je da političari žele da utjecajni mediji prenose
5 njihove poruke bez kontra argumenata, međutim, posao je medija da pruže prostor
6 za debatu i da daju informacije javnosti, koje će javnosti omogućiti da donese
7 upućene odluke o pitanjima koja su za njih važna.

8 P: Da li ste željeli na neki način iznijeti jednu pogrđnu konotaciju,
9 time što ste koristili riječ "megafoni"?

10 O: Pa svakako da sam želio dati pogrđnu konotaciju jer se radi o
11 zloupotrebi medija od strane političara i novinara. Ako oni podlegnu takvoj
12 kontroli i dopuštaju medijima da se pretvore u glasnogovornike političkih
13 poruka, a da pri tom te iste političke poruke ne otvaraju raspravi, ne
14 analiziraju ih u mjeri u kojoj treba i ne stavljaju ih u kontekst informacija o
15 tim porukama.

16 P: Rekli ste da je SDS nastojao uvjeriti Srbe da je i njihov biološki
17 opstanak ugrožen od muslimanskih i hrvatskih genocidnih tendencija. Recite gdje
18 ste našli tu konkretnu riječ "biološki". Kako je ona došla u taj Vaš izvještaj?

19 O: To je riječ koja se jako puno koristila u to vrijeme i mislim da to
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ima negdje u materijalu kojega sam dobio od Međunarodnog suda, oprostite, od...
2 kojega sam dobio na pregled kada sam pripremao ovaj izvještaj. Dakle, to su bili
3 izrazi koji su se koristili u to vrijeme.

4 P: Ali vidjeli smo primjer, recimo, u Vašoj fusnoti 39 piše, to je pri
5 dnu 11 stranice, odnosno, počinje pri dnu 11. stranice. Zadnja rečenica kaže:
6 "Iako se oba medija definiraju kao nestranačka ili nezavisna, radi se o lokalnim
7 novinama, oni moraju dakle ustanoviti istinu srpskog naroda, informirati Bosnu i
8 Hercegovinu o odnosima s drugim narodima i stalnome genocidu nad srpskim narodom
9 u 20 stoljeću, te o ratu koji se vodi za nacionalni opstanak i vlastitu zemlju."
10 Dakle, to je taj tip kada se spominje "biološki"?

11 O: Da. Dakle to je to, ali uglavnom u ovakvom kontekstu je ta riječ bila
12 stalno korištena.

13 P: Ukratko da se, dakle, to sve se zapravo vraća na nedvojbeni genocid
14 koji je izvršen nad Srbima u Hrvatskoj u Drugom svjetskom ratu?

15 O: Hoćete li ponoviti pitanje, molim Vas?

16 P: Da. Ukratko govoreći, to se zapravo sve svodi na nedvojbeni genocid
17 nad Srbima u Hrvatskoj koji je počinjen tijekom Drugoga svjetskoga rata. Zar ne?

18 O: Ove poruke, da, jesu stalno se vraćale na sudbinu Srba u Hrvatskoj. A
19 i u to vrijeme, kao što znate, u Drugom svjetskom ratu je Hrvatska obuhvaćala i
20 Bosnu i Hercegovinu.

21 P: I Vi kažete da je SDS nastojao uvjeriti Srbe da im je ugrožen
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bioloških opstanak od strane muslimanskih i hrvatskih genocidnih tendencija koje
2 su još bile potaknute ambicijama za neovisnošću. Dakle, sasvim je jasno da u
3 najmanju ruku do početka 1992. godine, da je muslimanska nacija u Bosni i
4 Hercegovini, odnosno, i mnogi njezini vođe, da su, zapravo imali ambiciju da
5 država postane neovisna. Je li tako?

6 O: Da. To je izvan svake sumnje, ali velika laž propagande SDS-a bile su
7 navodne genocidne tendencije, drugim riječima, radilo se o tvrdnji da
8 Muslimani... da je put Muslimana i Hrvata prema neovisnosti, put koji će Srbe
9 odvesti u istrebljenje, zapravo.

10 P: Bez obzira da li je to tako po Vašem mišljenju, gospodine Thompson,
11 opravdano, postojale su u najmanju ruku... postojali su opravdani strahovi kod
12 Srba u Bosni i Hercegovini u vezi sa mogućnošću nezavisnosti države?

13 O: Da, svakako, strahovi su postojali. Strahovi su bili autentični. No
14 pitanje je, zapravo, kakav je bio i koji je bio izvor tih strahova? Zašto su oni
15 postojali? To je, dakle, pitanje koje sam ja nastojao obraditi u svojem
16 izvještaju. Ja uopće ne želim sporiti da su ti strahovi bili autentični, da su
17 bili široko rasprostranjeni među Srbima u Bosni, kao i među Srbima u Hrvatskoj.

18 P: No Vi nećete kazati da je te strahove potaknuo u potpunosti SDS?

19 O: Ja bih rekao da ne vjerujem. A ništa od onoga što sam pročitao nije
20 me navelo na pomisao da je zapravo postojala ugroženost opstanka Srba u
21 Hrvatskoj ili u Bosni i Hercegovini.

22 P: To Vas nisam pitao, gospodine Thompson. S jedne strane - ostavimo to
23 malo po strani za sada - radi se po Vašem mišljenju o dosta krajnjem stavu,

24

25

26

27

28

29

30

1 ali strahovi Srba o mogućoj nezavisnosti Bosne i Hercegovine su postojali i bili
2 su autentični, bez ikakvog poticanja tih strahova od strane SDS-a?

3 O: Ne, ja se s tim ne bih mogao složiti. Rekao bih da nije moguće
4 odrediti da li su ti strahovi postojali neovisno od SDS-a, ali bih se svakako
5 složio da SDS nije te strahove samo izmislio. Ti su strahovi poticani i od
6 strane političkoga vodstva, te od kulturoloških vlasti u Srbiji i od ljudi koji,
7 zapravo, stvaraju javno mnjenje. I te poruke iz Srbije su svakako bile prenošene
8 Srbima u Bosni i Hercegovini.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, mogu li ja postaviti
10 jedno pitanje? Ovdje govorimo o strahovima, govorimo o strahovima za opstanak.
11 Ovo je Vijeće čulo dosta dokaza o strahovima, odnosno, o strahu koji postoji, o
12 strahu koji se zapravo svodio na to da... strahu Srba što će se dogoditi ako
13 Bosna i Hercegovina ikada postane nezavisnom državom. Strah je bio, naime, da će
14 Srbi postati manjinom u takvoj jednoj državi. A ukoliko Bosna i Hercegovina
15 ostane u jednom širem jugoslovenskom kontekstu, onda bi se oni zapravo osjećali
16 da nisu samo... nisu sami i napušteni u Bosni i Hercegovini kao bosanski Srbi.

17 Dakle, kada postavljate pitanja o ovakvim stvarima, ja bih Vas zamolio
18 da pravite jasnu razliku između ovakvih strahova - dakle, straha da se
19 postane... da se ne postane nacionalnom ili etničkom manjinom ili pak političkom
20 manjinom - i egzistencijalnih strahova, dakle, straha da će doći do njihovoga
21 istrebljenja. Molimo Vas, dakle, pravite ovu razliku svaki put kada je to
22 relevantno.

23 SVEDOK: [simultani prevod] Mogu li ja na to odgovoriti ili ne želite
24 možda da ja nešto kažem.

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa to jeste poziv. Ali mislim da Vi i
2 trebate iznijeti tu neku razliku, gospodine Thompson.

3 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ja mogu napraviti razliku koju tražite.
4 Ali isto tako bih htio istaći da je zamagljivanje te razlike, zapravo bila jedna
5 od glavnih namjera i glavnih postignuća propagande SDS-a u razdoblju kojim se
6 ovdje bavimo.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali ako Vas gospodin Stewart pita...

8 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, vjerojatno 48. stranica, 15.
9 redak.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne. Zapravo sam najprije htio vidjeti,
11 odnosno, htio sam najprije "miša" mog kompjutera dovesti na pravo mjesto.

12 Da, bilo je to u ovome kontekstu kada je gospodin Stewart pitao: "Nećete
13 kazati da su te strahove potakli u cijelosti SDS, zar ne?" Kada ste rekli da oni
14 svakako nisu te strahove, odnosno taj strah izmislili.

15 Dakle, bilo bi dobro, ako je moguće, da vidite i da nam kažete što je
16 izmišljeno, a što nije izmišljeno. Naime, ja bih htio da odgovori budu što je
17 moguće precizniji. Kao i u vezi s ovim stvarima koje sam sad rekao.

18 SVEDOK: [simultani prevod] U redu, časni Sude, ja ću to učiniti.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavite.

20 G. STEWART: [simultani prevod]

21 P: U fusnoti 2, Vašega izvještaja, Vi kažete, dakle tekst te fusnote je:
22 "Daleko od uloge uobičajenog psa čuvara, dakle, medija u demokraciji, mediji su
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zapravo, koji su bili pod stvarnom ili efektivnom kontrolom SDS-a, blokirali i
2 iskazivali.... i marginalizirali informacije i mišljenje koje se razlikovalo od
3 stavova SDS-a."

4 Ponajprije, gospodine Thompson, da li biste se Vi složili u opisu bivše
5 Jugoslavije kao potpuno funkcionalne demokracije, i da li biste rekli da takav,
6 recimo, opis ne bi bio točan kada govorimo o 80-tim godinama prošloga stoljeća,
7 pa do samoga rata?

8 O: Da, slažem se.

9 P: A 1991. godine, konkretno Srbija i Jugoslavija čiji je ona bila dio,
10 je zapravo bila u jednoj tranzicijskoj fazi koja još nije bila dovršena i još
11 nije postignuta potpuna demokracija, bez obzira što to točno znači?

12 O: Pa, ja mislim da nisam ja nigdje ni rekao da je bivša Jugoslavija
13 bila sasvim razvijena demokratska zemlja. Ja sam, zapravo, dodao pojašnjenje
14 kako bih razjasnio narav onoga što se događalo u medijima pod kontrolom SDS-a.
15 Što se pak tiče uloga psa čuvara u demokraciji, postojao je zapravo jedan
16 stupanj pluralizma u hrvatskim medijima, tokom rata 1991., kao i u sarajevskim
17 medijima za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, koji je bio značajno veći od...
18 bila je, dakle, značajno veća ta uloga od uloge koju su imali mediji u
19 područjima pod kontrolom SDS-a. Dakle, iako ta uloga nije savršeno bila
20 razrađena i savršeno vođena, postojala je jedna funkcija "psa čuvara" u
21 demokraciji u drugim medijima u to vrijeme. Dakle, možemo zaključiti da je to
22 bilo moguće i u područjima pod kontrolom SDS-a, ali se to tako nije radilo.

23 P: Pa, Hrvatska je bila zemlja, ako ne možemo naći bolju riječ za to, u
24 kojoj su većina bili Hrvati. Ali 1991. godine, početkom 1991. je bila dio države
25 čiji je glavni grad bio u Srbiji.

26 O: Ja ne znam koliko je to relevantno?

27

28

29

30

1 P: Pa, složimo se s tim za početak, barem. Dakle, pluralizam medija u
2 Hrvatskoj je bio lakši za postići tokom 1991. godine u Hrvatskoj, nego u nekim
3 drugim dijelovima bivše Jugoslavije?

4 O: Ja ne razumijem Vaš argument.

5 P: Pa zar ne biste se složili s ovim što ja kažem, ako ne morate, ne
6 morate se složiti.

7 O: Pa, ja i ne vidim nikakav argument tu. Postojali su... Postojao je
8 republički medijski prostor u Hrvatskoj, kao i u Bosni i Hercegovini, koji je
9 bio zapravo razrezan čak i prije otvorenog rata u Bosni i Hercegovini. Naime,
10 ono što ja hoću reći ovdje je slijedeće: čak i za vrijeme rata na republičkom
11 teritoriju Hrvatske postojao je jedan stupanj medijskoga pluralizma, koji je bio
12 u velikom kontrastu, dakle, u suprotnosti sa onim što se događalo na dijelovima
13 Bosne pod kontrolom SDS-a, i to je stvar samo za usporedbu.

14 P: Vi kažete - ja sam pročitao jedan dio Vašega teksta na koji se odnosi
15 fusnota 2 - Vi kažete: "Ovi mediji," dakle govorite o onima pod stvarnom ili
16 efektivnom kontrolom SDS-a, "ne samo da nisu ispunjavali... nisu, dakle,
17 dopuštali ispitivanje kontradikcija u izjavama koje su lideri SDS-a davali s
18 jedne strane. Za Muslimane je važno da su najslabiji narod u Bosni i
19 Hercegovini, stoga je bilo u njihovom interesu da se ne usude suprotstaviti se
20 Srbima. S druge strane, Srbi su navodno bili ti čiji je biološki opstanak bio
21 ugrožen."

22 Gospodine Thompson, ova kontradikcija u vrijeme sukoba, kada s jedne
23 strane Srbe predstavljate jačima kako biste zaplašili neprijatelja, ali pak s
24
25
26
27
28
29
30

1 druge strane nastojite upozoriti vlastiti narod da je on ugrožen. Recite, nije
2 li to nešto što je jedinstveno, odnosno što je zapravo neočekivana
3 kontradikcija.

4 O: Pa, tijekom većine ovoga period 1991., 1992., vidite, ja govorim o
5 1991. i o početku 1992. U to vrijeme još nije bilo otvorenoga sukoba. Ono što
6 sam imao na umu kada sam to pisao, konkretno, bilo je upozorenje Karadžića koje
7 je on iznio u Skupštini Bosne i Hercegovine, mislim da je to bilo sredinom
8 desetog mjeseca 1991. Dakle, on je nešto tada bio govorio o Muslimanima koji
9 zapravo rade u korist vlastitoga uništenja. Mislim da je zapravo se tada radilo
10 o usvajanju statuta o suverenosti - dopustite mi da završim, molim Vas - dakle,
11 to je bila sasvim jasna prijetnja upućena jednom od tri naroda republike. No
12 ipak u isto to vrijeme vođe SDS-a i mediji koji su bili pod njihovom kontrolom,
13 odnosno utjecajem, su tvrdili da su Srbi suočeni sa stvarnom prijetnjom da
14 nestanu. I ta tvrdnja, taj navod koji je, zapravo, najozbiljniji mogući navod,
15 nije nikada zapravo podvrgnut novinarskom istraživanju.

16 P: Pa, u vrijeme sukoba koji se nazire, da se prijeti, da tako kažem,
17 neprijatelju na takav način da bi ih se možda odvratilo od sukoba i da se u isto
18 vrijeme daju možda čak pretjerana upozorenja vlastitom narodu, pretpostavljam da
19 to... nije li to jedinstveno ili neobično ili nelogično učiniti?

20 O: Ja ne prihvaćam Vašu karakterizaciju tadašnjeg konteksta. Ovo nisu
21 bila preuveličana upozorenja, ovo su bile izmišljene prijetnje najozbiljnije
22 moguće vrste. Bosanskim Srbima su se stalno upućivala upozorenja da su suočeni

23
24
25
26
27
28
29
30

1 s nestankom, te da se... da im zapravo nad glavama visi avet genocida. I
2 naravno, u takvoj situaciji svako sredstvo samoobrane postaje opravdanim.
3 Naravno, posao političara je da ne daju tako zapaljive izjave. Ali svakako je
4 profesionalni posao medija da tako ozbiljne političke izjave podvrgnu
5 ispitivanju. To je elementarni... elementarni zadatak medija i to nije učinjeno.

6 P: A tko je za to onda bio kriv? Vaši kolege novinari koji nisu obavili
7 svoj posao?

8 O: Krivci su u ovom slučaju i političari i naravno, ljudi koji su radili
9 u rečenim medijima. Ja kažem političari, zato što su političari pod kontrolom
10 držali te medije. To nisu mediji u zapadnoevropskom smislu. Kao što sam već
11 rekao, oni su bili megafoni, dakle, oni su bili političko sredstvo koje je
12 korišteno na politički način za širenje određenih poruka.

13 P: U to vrijeme u Srbiji svako je, zapravo, počinjao od same osnove,
14 dakle na... vrlo jake kontrole nad medijima. Zar ne?

15 O: Da. Takva je situacija u to vrijeme u Srbiji bila.

16 P: Gospodine Thompson, mislim da je implicitno u Vašem izvještaju, ali
17 pretpostavljam da ćete se složiti sa mnom, zar ne, da je od svih medija, medij
18 koji je bio daleko najvećega utjecaja i imao utjecaja na sve, zapravo bila
19 televizija?

20 O: Emitiranje programa... Što se tiče emitiranja programa svakako to je
21 bila televizija. Ali neki lokalni analitičari s kojima sam tada razgovarao su

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 smatrali da je i radio bio jako važan. Međutim, jako je bilo teško suditi o
2 utjecaju radija, zato što tada nisu vladale okolnosti kada su se mogla vršiti
3 istraživanja. Ja vjerujem da ste Vi u pravu, ali ja bih rekao, dakle, rekao bih
4 - emitiranje programa.

5 P: Pa, dobro. Ako, dakle, stavimo radio i televiziju zajedno u
6 emitiranju programa, onda dakle možemo reći da su oni daleko jači bili od
7 štampanoga materijala. Zar ne?

8 O: Da. Mislim da je tomu bilo tako.

9 P: Dakle, ne da su bili potpuno beznačajni, ali značaj štampanih medija
10 je stvarno bio mali u usporedbi sa značajem televizije i radija.

11 O: Svakako je bio daleko manji, da li je bio sitan, to ne znam.

12 P: Kako kažete da mediji nisu dopuštali ozbiljno ispitivanje
13 kontradikcije, da li Vi kažete da u prvome redu televizija je možda htjela se...
14 mogla poći u nekakvo ozbiljno ispitivanje te kontradikcije?

15 O: Pa bilo je moguće da televizija kao medij vodi rasprave o političkim
16 pitanje, to se događalo stalno.

17 P: Ali koliko je bilo vjerojatno da će televizija u toj regiji u to
18 vrijeme, zapravo, obaviti ozbiljno ispitivanje tih kontradikcija?

19 O: Pa, trenutno stanje stvari se koristilo na televizijskim mrežama u to
20 vrijeme. Imali... Postojali su dakle intervjui u studijima, razgovori itd.
21 Dakle, novinari su to koristili, oni su se služili tim kao sredstvom, znali kako
22 se to radi. Također su postojali i kontakt programi tako da nema nikakvoga
23 razloga vjerovati da bi televizija... da televizija ne bi mogla se baviti tim
24 pitanjem.

25

26

27

28

29

30

1 P: Biste li se složili sa ovom širokom podjelom cilja medija, odnosno
2 ljudi kojima su ti mediji bili upućeni, u četiri kategorije. Javnost u Srbiji -
3 dakle, govorimo o 1991. i 1992. godini - dakle, javnost u Srbiji, zatim bosanski
4 Srbi, odnosno njihova javnost, treće, bosanski Muslimani i Hrvati, njih ćemo
5 staviti zajedno, i četvrta kategorija bi bila međunarodni mediji, odnosno
6 međunarodna zajednica. Dakle, da li bi to bio... bila dobra podjela u te 4
7 kategorije?

8 O: Pa, mislim da odgovor ovisi o tome na koja medija mislite?

9 P: Pa, porazgovarajmo najprije o televiziji.

10 O. Televizija? Pa, srpska državna televizija se, svakako, prvenstveno
11 obraćala građanima Republike Srbije, ali kako sam ja objasnio u svom izvještaju,
12 ona je imala tehničke mogućnosti da dostigne sve veća i veća područja u Bosni i
13 Hercegovini nakon zauzimanja odašiljača. Dakle, infrastruktura koja je pripadala
14 državnoj TV kući Bosne i Hercegovine.

15 Što se, pak tiče državne televizije Bosne i Hercegovine - RTSA, ona do
16 proljeća 1992. nije se nastojala obraćati publici po etničkim linijama, sasvim
17 suprotno, oni su nastojali, jako nastojali obraćati se javnosti, dakle, ne po
18 etničkoj definiciji, odnosno po etničkoj razdijeljenosti, što je bilo jako teško
19 raditi, dakle, recimo kada je pokrivala događaje za vrijeme rata u Hrvatskoj,
20 ali je davala sve od sebe. Isto bi bilo točno i za glavne novine u republici,
21 *Oslobođenje* iz toga vremena, ali sada se držimo televizije.

22 P: Dakle, pogledajmo te 4 kategorije. Međunarodni mediji, odnosno
23
24
25
26
27
28
29
30

1 međunarodna zajednica, bi bili lakše prijemčivi za pisanu, odnosno štampanu
2 riječ kao i za televiziju, zar ne?

3 O: Da. 1991. i početkom 1992. nije bilo toliko medijskog pokrića od
4 međunarodne zajednice iz Bosne. U to vrijeme su svi događaji bili koncentrirani
5 u Hrvatskoj do potpisivanja Vanceovog plana, toliko se ja sjećam. Tako da mislim
6 da u međunarodnim medijima nije ni bilo puno toga u to vrijeme.

7 I kasnije, kada je Bosna bila preplavljena novinarima iz inozemstva
8 uglavnom se radilo o novinarima iz štampe, dijelom iz tehničkih razloga. U to
9 vrijeme tehnološka sredstva za slanje slika od strane maloga tima sa terena ili
10 samog jednog novinara nije bila razrađena.

11 P: Vratimo se na to. Dakle, toliko je bilo... Vratimo se dalje na popis.
12 Dakle, to su bili međunarodna zajednica. A sada, dakle, bavićemo se Muslimanima
13 i Hrvatima zajedno u to vrijeme, ali mi znamo gospodine Thompson da uglavnom
14 kada govorimo o proporcijama, govorimo zapravo o Muslimanima u Bosni i
15 Hercegovini, a ne o Hrvatima. Dakle, tu ćemo se složiti.

16 O: Ja ne znam što ćete Vi sada kazati.

17 P: Kada govorimo, dakle, o razlici od Srba, dakle kada govorimo o
18 srpskoj eksploataciji medija, da ne bi zapravo postavio previše pitanja, dakle,
19 govorim o Hrvatima, a posebno o Muslimanima.

20 O: Pa to stvarno ovisi o čemu se zapravo radi. Zapravo, bosanski...
21 mediji bosanskih Srba su se nastojali obraćati, dakle, jednoj nacionalnoj
22 publici, jednoj etničkoj publici, a ne drugoj. Ja sam to analizirao i

23

24

25

26

27

28

29

30

1 u svojoj knjizi.

2 I mislim da to ne ulazi toliko u izvještaj, ali to je zapravo radila
3 RTSA, je zapravo u proljeće/ljeto 1992., to baš radila. Dakle, ona je ostala
4 etnički nedefinirana što je zapravo i svom, dakle, pokrivanju događaja, o
5 izvještavanju o događajima što se događalo u zemlji i to je, zapravo, stvaralo
6 frustracije kod nekih građana. Ja to stalno govorim, zato što ne prihvaćam i ne
7 želim da se zapravo prihvate te implikacije da je na neki način državna
8 televizija Bosne i Hercegovine se obraćala etničkoj usmjerenoj publici. To nije
9 točno, ona se obraćala građanima Bosne i Hercegovine.

10 P: Mediji pod kontrolom SDS-a imali bi malo utjecaja i ne bi zapravo
11 imali nikakvoga djelovanja među Hrvatima i Muslimanima u Bosni i Hercegovini.
12 Slažete li se?

13 O: Mediji SDS-a?

14 P. Mediji pod kontrolom SDS-a, kako ih Vi opisujete u svom izvještaju.
15 Oni bi dakle, i oni su imali jako malo utjecaja na Muslimane i Hrvate u Bosni i
16 Hercegovini za vrijeme sukoba. Da li se slažete?

17 O: Kao izvor informacija, mislim da da, ali svakako npr. u Sarajevu je
18 postojala određena užasna fascinacija vijestima bosanskih Srba koje su se mogle
19 gledati u dijelovima Sarajeva, dakle, gledali su ih. Dakle, bilo bi točno
20 kazati, po mom iskustvu, da je postojao bojkot od strane nesrba, bojkot, dakle,
21 medija pod kontrolom Srba, ali ne bi bilo točno kazati da ti mediji nisu imali
22 određenu vjerodostojnost.

23 P: Da. Vi ste stvarno se toga dotakli. Na 4. stranici Vašega izvještaja

24

25

26

27

28

29

30

1 Vi govorite o tome kako su pobjedničke stranke SDA, SDS i HDZ, nakon izbora,
2 dakle, koalicija, načinili novi zakon o informiranju, čime je zapravo mreža
3 podijeljena na tri nacionalne službe. Jasno je da su u to vrijeme sve tri
4 stranke željele nešto što zapravo nisu mogle postići, zato što je taj prijedlog
5 odbacio Savezni ustavni sud.

6 O: Da.

7 P: SDA, kako Vi kažete, je zapravo odustao od svoje podrške da se
8 razdvoji nacionalna mreža. I dalje kažete: "Za razliku od njih, SDS je tražio
9 još u novembru 1991. da se *Televizija Sarajevo* razdijeli na nacionalne kanale."
10 Dakle, SDS je također nastojao postići nešto što su sve tri strane zapravo prije
11 htjele. Je li tako?

12 O: Da.

13 P: SDA je do tada već odustala od te politike, pretpostavljamo i zbog
14 toga što su smatrali da je to besmisleno ili da im to nije u interesu.

15 O: Mislim da smo o ovom već govorili. Ja Vam nemam ništa novo za reći s
16 tim u vezi. Ne znam. SDA je bila zbunjena u vezi sa mnogo strateških pitanja i
17 pitanje ključnih republičkih medija moglo bi biti jedno od tih pitanja.

18 P: Vi općenito govoreći u svom uvodu govorite o odlučnosti vodstva SDS-a
19 da drže pod kontrolom medije i onda navodite njihove akcije tokom 1991. i 1992.
20 godine u tom smislu. No ostavimo za trenutak ovo što ste rekli zapravo o poruci
21 koja se prenosila. No odlučnost u ovakvim okolnostima, kada je vjerojatno se

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 smatralo da će uskoro doći do sukoba, da se mediji kontroliraju, nije zapravo
2 iznenađujuća politika koja bi se trebala usvojiti. Zar ne?

3 O: Pa, Vi to formulirate na način da ste ustvari zamaglili činjenicu da
4 je prijetnja sukoba dolazila od stranke koja je preuzimala kontrolu nad
5 medijima.

6 P: Gospodine Thompson, da li je to pretpostavka ili zaključak?

7 O. Pa, to proističe i iz same povijesti, iz onoga što se desilo. Na
8 primjer, zauzimanje odašiljača RTV Sarajevo između augusta 1991. i marta 1992.,
9 a to se nastavilo i nakon marta 1992., kao što ja to kažem na stranicama 5 i 6
10 svog izvještaja, to preuzimanje odašiljača je vršeno kako bi se srpska
11 televizija ili kako bi se srpski programi mogli vidjeti u kući većine bosanskih
12 Srba i kako bi što više bosanskih Srba praktički... kako što više bosanskih Srba
13 ne bi moglo vidjeti emitiranje TV Sarajeva.

14 P: Doći ćemo na to. Ali, gospodine Thompson, Vi ste rekli da je moje
15 pitanje zamaglilo činjenicu da je prijetnja sukoba dolazila od strane koja je
16 zauzimala medije.

17 O: Da.

18 P: Dakle, ostavimo po strani medije za trenutak. Dakle, prijetnja sukoba
19 je dolazila od SDS-a, odnosno bosanskih Srba, to želite reći?

20 O: Apsolutno. Karadžić u Skupštini u oktobru 1991., na primjer.

21 P: A vi dakle smatrate da implicitno nije dolazila prijetnja sukoba
22 od... iz bilo kakvih postupaka ili izjava bosanskih Muslimana?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, ja se ne sjećam da je prijetnja sukoba aktivno stvarana od strane
2 muslimanskih političkih ličnosti u to vrijeme, bosanskih Muslimana. Međutim, ono
3 što jest apsolutno postojalo jeste svijest o opasnosti od sukoba. To je nešto
4 što se vidi u datim izjavama, ali se ne sjećam da su oni sami iznosili
5 prijetnju. Na primjer, da su rekli: "Možemo početi rat... možemo zaratiti protiv
6 vas ako želimo, ako ne... ako vi nećete ono što mi hoćemo, vi ćete biti suočeni
7 s istrebljenjem."

8 P: Rat u Hrvatskoj je bio nešto što je bilo preuhitreno od strane
9 Hrvata, njihovim proglašenjem nezavisnosti.

10 O: Ja ne vidim relevantnost toga u ovom.

11 P: Pa, odgovor je "da", zar ne gospodine Thompson? Nemojte previše
12 brinuti o relevantnosti u ovom času.

13 O: Pa, ja brinem, jer ja nisam ovdje da govorim o izbijanju rata u
14 Hrvatskoj i načinu na koji su politički događaji doveli do izbijanja rata u
15 Hrvatskoj, jer to je nešto komplicirano i ja volim... ne bih želio ulaziti u
16 digresije o tome.

17 P: Gospodine Thompson, na kraju krajeva svi smo mi... djelujemo pod
18 uputama Sudskog vijeća. No uz dužno poštovanje, Vaša funkcija je da odgovarate
19 na pitanja, a ne da se pitate kakva je njihova relevantnost.

20 Gospodine Thompson, proglašenje nezavisnosti od strane Hrvata je ili
21 predstavljalo... dakle, u svakom slučaju predstavljalo nešto što je ubrzalo
22 događaje i doveli su do sukoba, odnosno rata u Hrvatskoj, zar ne?

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, svjedok nije samo
24 rekao da ne vidi relevantnost Vašeg pitanja, on je takođe rekao da nije ovdje da
25 razgovara o izbijanju rata u Hrvatskoj i načinu na koji su politički

26

27

28

29

30

1 događaji doveli do rata u Hrvatskoj, jer je to nešto što je komplicirano. I ne
2 bi želio ulaziti u digresije.

3 Da li Vi u to ne želite ulaziti zbog toga što smatrate da Vam Vaše
4 znanje, Vaša ekspertiza ne dopušta da odgovarate na ta pitanja ili postoji neki
5 drugi razlog, kao na primjer kompleksnosti tog pitanja bi oduzela previše
6 vremena ili bi zbog kompleksnosti tog pitanja trebali se konzultirati sa Vašim
7 izvorima, dakle, pogledati izvore koje imate. Dakle, želio bih čuti zašto ne
8 želite ulaziti u takva pitanja?

9 SVEDOK: [simultani prevod] Hvala Vam na tom pitanju. Naime, već dugo
10 vremena nisam o tome razmišljao. Ja sam nekad veoma pomno pratio te događaje,
11 ali nisam razmišljao o sukobu u Hrvatskoj već godinama. I kad bih to trebao sad
12 učiniti, ja bih učinio to u najboljoj mjeri kako mogu, ali se pri tom ne bih
13 osjećao baš najbolje.

14 Ako se to od mene bude tražilo, ja ću to učini, premda još uvijek moram
15 reći, da ne vidim relevantnost tog pitanja.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Thompson, trebate jasno povući
17 granice Vaših mogućnosti i reći u kojem području Vi sa sigurnošću možete nešto
18 reći, a na kojem ne možete i molim Vas da mi to date jasno do znanja.

19 Dakle, gospodine Stewart, to nije bilo odlučno "ne" od strane svjedoka.
20 On je objasnio zašto ima poteškoće u iznalaženju odgovora na Vaše pitanje.
21 Dakle, nije samo pitanje relevantnosti već i činjenice da... ja se slažem,
22 dakle, je relevantnost, ja se slažem s vama, je nešto o čemu prosuđuje Sudsko
23 vijeće - dakle, Vi možete postaviti svoja pitanja njemu.

24 A, gospodine Thompson, Vama dajemo uputu da odmah kažete ako ne možete
25
26
27
28
29
30

1 sa sigurnošću odgovoriti na neko pitanje.

2 SVEDOK: [simultani prevod] Hvala.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja vidim koju ste vi razliku
4 sad tu koju ste... na koji način ste razlučili ove stvari.

5 P: Gospodine Thompson, dakle, što se tiče Bosne, bilo je jasno, zar ne,
6 da ustrajanje bosanskih Muslimana na nezavisnosti povlačilo je za sobom veliku
7 vjerojatnost mogućnosti sukoba i to govorim o veoma nasilnom sukobu?

8 O: Pa, jasno je da je u tome bilo takvog potencijala, da je takvo što
9 moglo uslijediti time. Međutim, nisam siguran da bih se koristio riječima "vrlo
10 vjerojatno" sad, nakon što je došlo do tih događaja, ali dakako da u to vrijeme
11 nije bilo jasno da može dovesti do sukoba i da su lideri na svim stranama
12 priznali da su se na sukob pozivali, svaki na svoj način.

13 P: Idemo na ono što ste spomenuli. Dakle, zauzimanje kontrole nad
14 odašiljačima. Na stranici 5 Vašeg izvještaja govorite o 5 odašiljača koji su
15 pripadali RTV Sarajevu i da je nad njima kontrolu preuzeli su ili srpske ili
16 jugoslovenske snage. Mogu li Vas zamoliti da razlučite između srpskih i
17 jugoslavenskih snaga, dakle snaga Srba i snaga jugoslavenske armije. Dakle, kad
18 govorite o srpskim snagama, za razliku od snaga JNA, da li mislite na paravojne
19 snage koje spominjete nekoliko redaka niže, to je na stranici 5?

20 O: Da.

21 P: Dakle, odašiljač na Kozari, koji je zauzet 1. augusta 1991, da li su
22 ga zauzeli Srbi, srpske snage u smislu kako ste ih sad definirali, ili
23 jugoslavenska armija?

24 O: Odašiljač na Kozari prema izvoru SDS-a *Javnosti*, zauzela je paravojna
25
26
27
28
29
30

1 jedinica povezana sa SDS-om.

2 P: A zauzeli su odašiljač od koga?

3 O: Od vlasnika. A vlasnik je bio *RTV Sarajevo*. Mislim da je
4 infrastruktura, sva infrastruktura vezana za televiziju pripadala *Televiziji*
5 *Sarajevo*.

6 P: Kada je riječ o ovim vezama s SDS-om, da li Vaši izvori koje ste
7 upravo spomenuli, govore nešto više o tim vezama?

8 O: Pa pretpostavljam da ne. Radi se o izvoru SDS-a koji kaže da su
9 postojale veze s SDS-om. To je 1993. je taj izvor to objavio, a prema
10 *Oslobođenju* iz marta 1992., koji su u to vrijeme izvještavali, radilo se o
11 teritorijalcima i miliciji. Spominje se i lokalni ured, lokalni odbor SDS-a.

12 P: A gdje je *Javnost* imala svoje sjedište 1993., odnosno, gdje je imala
13 sjedište 1993.?

14 O: Pa ne znam. Vjerojatno na Palama ili u Banja Luci.

15 P: Ali ne znate tačno?

16 O: Ne.

17 P: Plješevićki odašiljač, od koga je... u čijim je rukama taj odašiljač
18 bio prije nego što je zauzet?

19 O: Pa, isti odgovor vrijedi kao i prethodan... prethodni, dakle, cijela
20 mreža svih odašiljača pripadala je republičkoj televiziji, dakle, *RTV Sarajevo*,
21 ali ona nije imala svoje snage na terenu koje bi štatile njenu infrastrukturu, a
22 čini se krajnje nevjerovatnim da bi se na mjestu tih odašiljača, da bi došlo do
23 ispaljivanja vatre sa bilo koje strane, ili pucnjave.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Vi dakle, kažete da su taj odašiljač zauzele srpske paravojne snage
2 ili pripadnici milicije. Pitao sam Vas ko su ti, rekli ste da ne znate. Dakle,
3 zatim dalje, Ciganište Doboju, dakle, Ciganište u Doboju, rekli ste da su... to
4 je ono što znate o tome da su to bili lokalni ogranak SDS-a.

5 O: Da.

6 P: A kada je riječ o Majevidici, što možete reći ko je to zauzeo ili
7 preuzeo od koga?

8 O: I taj je odašiljač kao i oni drugi završio pod kontrolom SDS-a,
9 odnosno pod kontrolom Srba za iste svrhe kao i drugi.

10 P: To je, dakle, ono što Vi znate?

11 O: Da.

12 P: Ne znam kako se izgovara ova riječ.

13 O: Trovrh.

14 P: Trovrh. Goražde. Kažete u dnu stranice 5 da su Srbi zauzeli odašiljač
15 na tom mjestu nekoliko dana... kaže se da je navodno... da su Srbi prethodnog
16 dana zauzeli odašiljač u znak odgovora na navodno zauzimanje fabrike u Goraždu
17 od strane muslimanskih snaga.

18 O: Točno. Ja nisam znao koje su to organizirane muslimanske snage bile u
19 Goraždu u martu 1992. i što bi uopće zauzimanje fabrike značilo. Ja sam ustvari

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pretpostavljao da - i to sam dao naslutiti ovdje u ovom tekstu - da cijela ova
2 priča ima propagandne konotacije. Dakle, "mi smo vršili ovu akciju, i to je bilo
3 reakcija na nešto drugo", dakle, namjeravali su opravdati svoje korake ovdje,
4 postupke.

5 P: U fusnoti 17, govorite o tekstu upravo o napadima na *Oslobođenje*. U
6 drugom paragrafu kažete: "Glavnu prijetnju predstavljao je SD... Glavnu
7 prijetnju koju je prezentirao SDS kao takvu bile su novine i *RTV Sarajevo*, jer
8 se za njih smatralo da su protusrpski raspoloženi." Zatim kažete: "Tokom mjeseci
9 koji su prethodili otvorenom sukobu kiosci *Oslobođenja* bili su izloženi
10 rušilačkim napadima. Ubrzo početkom sukoba novine su se našle na udaru srpskih i
11 snaga JNA. Prostorije u Sarajevu bile su sistematski granatirane, regionalni
12 dopisnici su ubijani, a prostorije u Srbiji su otimeane."

13 Zatim kažete da su dopisnici... da je dopisnik iz Zvornika, gospodin
14 Smajlović, ubijen 18. aprila na pragu ureda od strane srpskih snaga. I on je
15 primijetio da se te snage... da mu prilaze i to je bilo u trenutku kad je podnio
16 svoj posljednji... svoje djelo, svoj novinski članak.

17 O: Bojim se da se tog više ne sjećam, bilo je to prije 10 godina, ali to
18 je nešto što je u arhivi.

19 P: Dakle, stvar je arhive da se izvještavalo na taj način?

20 O: Doista, ali smrtni slučaj je sigurno unesen u arhivu. Dopisnici su
21 ili umirali ili nisu. Mislim da je informacija koja je tu data, svakako bila
22 točna.

23 P: Dakle, Vi nemate nikakvih saznanja. Kad kažete "na pragu svog ureda"
24
25
26
27
28
29
30

1 da su ga ubile srpske snage, koje su to snage bile?

2 O: Ne znam. Ne sjećam se odakle dolazi informacija, ali sam je smatrao u
3 to vrijeme pouzdanom i primjerenom za korišćenje. Mislio sam, u stvari, to sam
4 koristio u prvom izdanju svoje knjige.

5 P: Vi govorite o kontroli novina *Glas*, na stranici 7 i kažete, treći red:
6 "Nakon izbora 1990. godine, novine su došle u vlasništvo općine."

7 To je, dakle, bio zakoniti proces?

8 O: Pretpostavljam da dâ.

9 P: I vi ističete da je općinu kontrolirao SDS, zar ne?

10 O: Da.

11 P: Na stranici 8, "kontrola nad radijom Banja Luka", druga rečenica,
12 kažete... dakle, kažete: "Krajem septembra 1991., dok je rat bjesnio u susjednoj
13 Hrvatskoj, general Nikola Uzelac, komandant lokalnog garnizona JNA bio je gost
14 na Radiju Banja Luke kojom prilikom je uputio opći proglas za mobilizaciju za
15 borbu u Hrvatskoj."

16 Dakle, prije svega, gospodine Thompson, Vi znate, odnosno prihvatili
17 biste činjenicu da je opća mobilizacija bila potpuno zakonita stvar? I znate što
18 time želim reći. Nije li, dakle, izdavanje mobilizacije u skladu sa zakonom na
19 koji su ljudi morali i bili obavezni po zakonu reagirati, odazvati se
20 mobilizaciji.

21 O: Ne. Ja uopće ne govorim ovdje o zakonitosti ili nezakonitosti
22 postupka komandanta garnizona.

23 P: Dakle, Vi ne znate da li je mobilizacija i u kojoj mjeri je
24 mobilizacija bila u skladu sa zakonom koji je važio u Jugoslaviji u to vrijeme?

25

26

27

28

29

30

1 O: Ono što sam ja ovdje želio učiniti je da skrenem pažnju na način na
2 koji se koristila radio stanica.

3 P: Pa, zar se tome može išta prigovoriti, da radio stanica dopusti
4 jednom visoko rangiranom oficiru da iznese, dakle, sazove... da proglasi
5 mobilizaciju, ako je to posve u skladu sa zakonom?

6 O: Pa, u svakom slučaju bih to nazvao zloupotrebom lokalne radio
7 stanice, da se ona koristi za proglašavanje mobilizacije.

8 P: Ako je, dakle, proglašavanje mobilizacije posve zakonito, nije li
9 posve legitimno da vlasti koriste bilo kakve medije, sredstva javnog
10 informiranja na raspolaganju da bi taj proglas dale do znanja cijelom
11 stanovništvu?

12 O: Informacije o mobilizaciji se mogu, dakako, davati preko medija, ali
13 da se mobilizacija proglašava preko radijskih valova je nešto posve drugo.

14 P: Pa, kakva je tu razlika? Da se daju informacije o mobilizaciji i da
15 se mobilizacija proglašava preko medija?

16 O: Pa, mislim da je tu veoma bitna razlika. Naime, s jedne strane mediji
17 obavljaju profesionalno svoj posao ako izvještavaju o bitnim pitanjima, a s
18 druge strane ovdje se mediji koriste kao megafon od strane lokalne vojske - to
19 je recimo u ovom slučaju bila vojska, ali mogu biti i političari - i rekao bi da
20 u ovom slučaju su u stvari bili i političari i vojska.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li Vas pitati? Rekli ste "megafon".
22 Da li želite reći da se koriste kao sredstva komuniciranja za one koji
23 proglašavaju mobilizaciju?

24 SVEDOK: [simultani prevod] Upravo tako, kao sistem... Dakle, koristi se
25
26
27
28
29
30

1 kao da je u posjedu vojske. A lokalna radio stanica nije u posjedu vojske, niti
2 bi se kao takva trebala prikazati u očima javnosti.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali ja imam nekih poteškoća da shvatim
4 ovu razliku koju je podvukao svjedok. Da je to razlika između informacija o
5 mobilizaciji i toga da se mobilizacija proglašava na radiju. Jasno je da nije
6 povučena bila ta razlika, premda mi je ona sad posve jasna i dakako ako ne
7 razumijete nešto da imate pravo tražiti pojašnjenje.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Ja ću nastaviti, dakle, časni Sude.

9 P: Informacije o mobilizaciji za koje biste Vi rekli da su zakonite date
10 jesu kada mediji kažu: "Jedna od vijesti koje imamo danas jeste da je
11 mobilizacija proglašena iz tog i tog štaba."?

12 O: Da. Možda citat iz proglasa mobilizacije, možda intervju sa
13 predstavnikom vojske ili nekim političkim čelnikom iz različitih tijela,
14 različitih mjesta, različitih bismo rekli krajeva političke scene.

15 P: Dakle, to bi bilo legitimno?

16 O: Da.

17 P: Po Vašem mišljenju?

18 O: Da.

19 P: To bi bilo uobičajeno izvještavanje?

20 O: Da.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Kada je riječ o mobilizaciji, kao što je ovdje slučaj, prema Vašem
2 izvještaju, vojska je dala taj proglas preko medija?

3 O: Da.

4 P: Dakle, radilo se o vojsci, gospodine Thompson. Ali da li se slažete,
5 ako je riječ o jednom zakonitom proglasu mobilizacije da je to u stvari jedan
6 značajan, zakonit postupak koji su učinile zakonite vlasti te države.

7 O: Ja sam već rekao što mislim o korištenju medija na ovaj način.

8 P: Ali niste odgovorili na moje pitanje, gospodin Thompson.

9 O: Pa, zakonitost ili protuzakonitost je nešto što je ovdje stavljeno na
10 kušnju.

11 P: Da. Ali, gospodine Thompson, pa dalo je kolektivno predsjedništvo
12 republike i to je zatim obranjeno od strane člana SDS-a.

13 G. GAYNOR: [simultani prevod] Časni Sude, prigovor dajem na to, jer se
14 svjedoka pita za ovo pitanje na koje je on odgovorio i onda mu se ne postavljaju
15 nova pitanja.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Pa neću više na tome inzistirati.
17 Odnosno, on nije baš posve odgovorio na moje pitanje, pa ja imam pravo
18 inzistirati ako to želim.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali da postavite još dodatno jedno
20 ili dva pitanja.

21 G. STEWART: [simultani prevod] Doista, časni Sude, ali ovisi o
22 odgovorima. Ako dobijem jedno ili dva odgovora na moja pitanja odnosno, ako
23 postavim jedno ili dva pitanja trebam dobiti i toliko odgovora.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Gospodine Thompson, ja Vam postavljam pitanje na pretpostavci s kojom
2 se Vi tada niste složili, s tom mojom pretpostavkom, a pretpostavka je bila da
3 se radilo o lokalnom proglašenju mobilizacije, a to je značajan i zakonit postupak
4 od strane zakonitih vlasti. To je pretpostavka.

5 O: Pa ne, ja ju ne prihvaćam. Ako pogledate fusnotu 23, tu je jasno da
6 je pitanje zakonitosti ovog postupka bilo veoma značajno i to na najvišim
7 političkim nivoima u zemlji. Prema tome, da jedna radio stanica dopusti da je se
8 na ovaj način koristi u tako... i to na takav delikatan... na jednom tako
9 osjetljivom i bitnom pitanju, jest indikativno.

10 P: Da li shvaćate o kakvoj se razlici radilo kada sam Vas pitao za
11 zakonitost, odnosno nezakonitost ove mobilizacije?

12 O: Ja sam rekao da je posve jasno da je pitanje zakonitosti, odnosno
13 nezakonitosti bilo veoma relevantno pitanje o kojem se mnogo debatiralo. Dakle,
14 bilo je sporno. I inače, Vi ne biste uopće niti imali jednog komandanta
15 garnizona JNA na sjeveru zemlje koji takvo što čini i postoji njegov postupak od
16 strane tijela, koje je bilo pri tom kolektivno predsjedništvo u glavnom gradu te
17 zemlje. To kolektivno tijelo je poslije proglasilo taj njegov postupak
18 nezakonitim. Dakle, rekao sam, osim toga, i da je pitanje zakonitosti i
19 nezakonitosti nešto što posve ne uklanja pitanje da li radio stanica treba sebi
20 dopustiti da je se iskorištava na ovaj način.

21 P: Gospodine Thompson, da li shvaćate razliku ako kažem da je kolektivno
22 predsjedništvo u Sarajevu odbacilo taj proglas mobilizacije kao nelegalni i to
23 da je to implicitno bilo temeljeno na činjenici da je proglas mobilizacije
24 temeljen na integritetu, dakle na tome da se ostaje unutar Jugoslavije, dakle,

25
26
27
28
29
30

1 da Bosna i Hercegovina trebaju ostati unutar Jugoslavije.

2 O: Ja tome nemam ništa za dodati.

3 P: Da li shvaćate moje pitanje? Da li shvaćate tu razliku koju ja
4 povlačim?

5 O: Pa, pretpostavljam da su osnove za odlučivanje o zakonitosti, odnosno
6 nezakonitosti postupka komandanta garnizona, da su te osnove same po sebi bile
7 sporne.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi se sad udaljavamo od teme na kojoj
9 smo bili.

10 Gospodine Thompson, pitanja koja su Vam bila postavljena su bila: da li
11 se može prigovoriti radio stanici što je dopustila izdavanje proglasa
12 mobilizacije preko njenih valova? Vi ste rekli da biste to smatrali
13 zloupotrebom. I u stvari smo od činjenice da bi se uputila kritika radio
14 stanici, od činjenice da se nju zloupotrebljava, došli smo polako s tog područja
15 u područje zakonitosti, odnosno nezakonitosti. Ako Vi kažete da je to
16 zloupotreba stanice, da li to smatrate zloupotrebom u strogo pravnom smislu ili
17 u smislu onoga što biste očekivali od medija koji propisno obavlja svoju
18 funkciju?

19 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, naravno da sam to smatrao u smislu ovog
20 potonjeg. Dakle, kako se treba stanica ponašati, jer ja u vezi s ovim prvim,
21 pravnim smislom nisam niti izražavao mišljenje. Dakle, govorio sam o kontekstu,
22 koji su to bili različiti načini putem kojih se SDS koristio medijima pod svojom
23 kontrolom.

24 Dakle, ako mogu dodati još nešto. Ova radio stanica svakako je znala da

25

26

27

28

29

30

1 je pitanje proglašavanja mobilizacije i zakonitosti istog, nešto što je otvoreno
2 za raspravu i sporno na najvišem nivou u zemlji. Oni su to sigurno znali.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

4 SVEDOK: [simultani prevod] Prema tome, to se treba uzeti u obzir kad se
5 ocjenjuje njihovo ponašanje.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ali Vi niste dali neko konkretno
7 mišljenje o tome da li je u striktno pravnom smislu vlada, odnosno, bilo koji
8 vojni komandant imao pravo po postojećem zakonu koristiti se medijima u tu
9 svrhu. Bez obzira da li se to Vama sviđalo ili ne.

10 SVEDOK: [simultani prevod] Ne, ja o tome nisam uopće razmišljao, niti
11 sam to uključio u svoj izvještaj.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, nastavite, gospodine Stewart.

13 G. STEWART: [simultani prevod]

14 P: Dakle, ako je neki medij suočen sa pitanjem zakonitosti nečega-

15 G. GAYNOR: [simultani prevod] Želio bih pojasniti situaciju. Ovaj
16 svjedok je naš svjedok, svjedok Tužiteljstva, kao stručnjak za propagandu.
17 Dakle, zakonitost na republičkom ili saveznom nivou proglašavanja mobilizacije
18 nije nešto o čemu on može pomoći Sudskom vijeću.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da sam sasvim jasno već o tome
20 govorio. Dakle, dakako da je svjedok rekao nešto tako, da je zauzeo jasan stav o

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 zakonitosti ili ne, mi bismo možda u tom slučaju onda svjedoka dalje i više o
2 tome ispitivali. Ali gospodin Stewart je samo rekao - ako je medij suočen s
3 pitanjem zakonitosti ili nešto slično, mi još nismo čuli kraj njegovog pitanja
4 pa niti ne znamo da li je on htio tražiti takvo mišljenje od svjedoka.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala.

6 P: Ako je medij suočen s pitanjem zakonitosti nekog postupka, njegova
7 prva odgovornost u tom slučaju jest da nastoji formulirati mišljenje o
8 zakonitosti istog. Zar ne?

9 O: Da. Da. Ona bi to trebala učiniti, odnosno, medij bi to trebao
10 učiniti, barem bi trebao.

11 P: U redu. Ako postoji neko sporno... ako postoji neko pitanje o kojem
12 postoje suprotna mišljenja i zatim medij donese neku odluku o tome za koje će se
13 mišljenje opredijeliti, koje mišljenje smatra ispravnim, za donošenje takve
14 odluke bi se smatralo posve legitimnim postupkom medija. Zar ne?

15 O: Pa, odluku koju medij donosi u svom internom djelovanju je posve
16 nešto drugo i posve različito od načina na koji će izvještavati i da li će se
17 ono o čemu on izvještava, način na koji izvještava smatrati neminovno spornim.
18 To je nešto drugo. Morali bismo imati mnogo više informacija o takvom slučaju da
19 bismo mogli o njemu prosuđivati.

20 P: Gospodine Thompson, vi ste u stvari se... Vaša cijela pritužba je
21 bila da to uopće nije bilo izvještavanje informacijama.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Moje pitanje je sljedeće: prije svega, niste mi posve odgovorili na prethodno
2 pitanje. Ako je medij suočen sa nekom odlukom o tome kako da postupa, i ta
3 njegova odluka ovisi o jednom stajalištu koje je utemeljeno u zakonu, njegov
4 prvi odgovoran korak će biti da nastoji postići neku odluku u vezi sa tim
5 zakonskim položajem.

6 O: Svakako. I kao medij, njegova je dužnost da, zapravo, izvijesti
7 javnost o tome, da izvijesti da postoji debata, da postoje različita mišljenja o
8 nekoj stvari.

9 P: To se tiče izvještavanja, gospodine Thompson, ali u ovome slučaju od
10 medija se zapravo tražilo, sasvim jasno se tražilo da nešto poduzme, tj. da
11 dopusti, da omogući korištenje svojih sredstava da bi se nešto javno objavilo, u
12 ovom slučaju mobilizacija, je li tako?

13 O: Da.

14 P: I prvi korak bi bio da oni zapravo stvore prosudbu o tome da li je
15 taj mobilizacijski poziv u skladu sa zakonom?

16 O: Da, tako bi trebalo biti. A isto tako da li je adekvatno da se za to
17 koristi radio stanica.

18 P: To je drugo pitanje, gospodine Thompson, na kojega ću upravo doći.
19 Ako prihvatite, molim Vas, ovo kao premisu, ako je neki medij došao do zaključka
20 da je poziv na mobilizaciju u skladu sa zakonom...

21 O: Da.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dakle, u takvim okolnostima, da li Vi i dalje tvrdite da se može
2 prigovoriti korištenju toga medija samo za proglašavanje te zakonite
3 mobilizacije?

4 O: Vi hoćete kristalno jasan odgovor koji Vam ja ne mogu dati. To bi
5 ovisilo o načinu na koji je medij donio odluku da izvijesti o tom pitanju, u
6 ovom slučaju o mobilizaciji. To bi ovisilo o uredničkoj odluci o tome kakva će
7 mišljenja iskazati u vezi sa mobilizacijom. Dakle, to sve treba uzeti u ovom
8 slučaju u obzir.

9 E, sada, da li bi javna sredstva priopćavanja trebala biti korištena
10 samo za objavljivanje te zakonske mobilizacije?

11 P: Tako je. Vaš odgovor na to - da ili ne?

12 O: Mislite, da li bi trebalo zapovjedniku garnizona dopustiti da bude u
13 studiju i da narodu objavi da je najavljena mobilizacija, i to pod
14 pretpostavkom, pod pretpostavkom da je osoblje radio stanice u potpunosti
15 svjesno zakonitosti mobilizacije?

16 P: Da. Uzmimo u obzir takvu pretpostavku.

17 O: U tom slučaju to bi se moglo učiniti, ali kako sam već rekao, u ovom
18 slučaju treba biti jasno svim zainteresiranim da bi se zakonitost toga morala i
19 da će biti ispitivana na vrlo visokim razinama. Dakle, osoblje radija Banja Luke
20 nije bilo u toj mogućnosti, zato što je legalnost bila osporavana.

21 P: Gospodine Thompson, ja Vam namjerno ne postavljam pitanje u vezi sa
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Vašim mišljenjem o zakonu i ja ću to i dalje činiti. Ali recite mi ovo, da li se
2 Vi slažete da je savršeno moguće da osoblje bilo kojega sredstva priopćavanja,
3 prvo, prizna da postoji osporavani stav u vezi sa tim zakonskim stavom, ali i
4 drugi dio, da dođu do čvrstoga zaključka o tome što je tačno.

5 O: Da.

6 P: I ako su došli do čvrstoga stava o tome što je tu ispravno, njihova
7 je odgovornost, kao novinara, da postupe u skladu s tim stavom, bez obzira na
8 činjenicu što netko drugi ima drugačije stavove?

9 O: Njihova je odgovornost djelovati kao profesionalni novinari.

10 P: Ali zašto bi oni trebali djelovati po nečijim drugim stavovima, ako
11 su oni stvorili vlastite stavove u vezi sa nekakvom zakonitošću?

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li ja nešto tu intervenirati.
13 Izgleda da je došlo do velike zbrke, a ja ću se sad vratiti na ono što sam
14 govorio malo ranije, tj. što sam bio pitao ranije u vezi sa profesionalnošću
15 novinara i pravnim pitanjima. Nakon što sam saslušao i pitanja i odgovore, i
16 nakon što ih slušam već dosta dugo vremena, stekao sam dojam, ali ispravite me
17 ako griješim, gospodine Thompson, da zapravo Vi kažete da bi bilo nesporno da
18 postoji pravna zakonska obveza da se objavi poziv i proglašenje mobilizacije.
19 Dakle, nesporno, pravno govoreći. A onda kažete da taj zakon, odnosno, taj
20 pravni okvir u kojem se to radi je moguće postojao, ali da dužnost novinara ide
21 i dalje od toga. Naime, ukoliko su oni zapravo u situaciji da imaju nalog da ne
22 krše zakon, dakle, da moraju objaviti takav poziv da ne bi kršili zakon. Dakle,
23 čak i ako su to učinili, ako su to morali učiniti, ipak je njihova profesionalna
24 dužnost bila izvijestiti o okolnostima proglašenja mobilizacije. Dakle, trebalo
25 je započeti raspravu o tome da li je takav zakon u redu ili ne. Znači, manje-

26

27

28

29

30

1 više, iako ne strogo govoreći, oni bi morali biti u zapravo situaciji da izvrše
2 akt građanske neposlušnosti, čak ako priznaju da temeljem postojećeg zakona
3 imaju dužnost objaviti proglašenje mobilizacije. Da li ja Vas dobro razumijem?
4 Jer mi se zapravo stalno... stalno zapravo razmišljamo na drugačiji način.
5 Dakle, da li je to manje-više ono što ste Vi imali na umu kada sam ja dakle
6 nastojao razložiti ova pitanja i odgovore?

7 SVEDOK: [simultani prevod] Mislim da jesam. Ja mislim da bi recimo
8 proglašenje vanrednog stanja predstavljalo obvezu medijima da određene vijesti
9 objavljuju, naravno. Ali to nikoga ne rješava dužnosti kada je recimo takva
10 jedna situacija nesporna i kada je zakonitost nesporna, novinari i dalje imaju
11 novinarski posao koji moraju obaviti a to je izvještavanje javnosti o
12 razgovorima u vezi s informacijama koje moraju objaviti i to nije ništa
13 neuobičajeno.

14 Međutim, ja ne znam... ustvari mislim da bih trebao ponoviti reakciju
15 kolektivnog predsjedništva na republičkom nivou, koja sasvim jasno kaže da nije
16 bilo kristalno jasnoga konsenzusa o zakonitosti mobilizacije.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, to je, naravno, vrlo konkretna stvar
18 u vezi sa tim mobilizacijskim pozivom.

19 SVEDOK: [simultani prevod] Da.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali nadam se da je moje pitanje
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 doprinijelo tome da više neće biti zabune.

2   Gospodine Stewart, nastavite, molim.

3   G. STEWART: [simultani prevod]

4   P: Da li Vi kažete da neki medij može djelovati samo po zakonu kada
5 postoji kristalno jasan konsenzus?

6   O: Ne. Ja nisam ni rekao... Mislim da nisam ni rekao to.

7   P: Gospodine Thompson, slažete li se Vi da postoje dvije različite
8 stvari ovdje. Jedna je, dakle, da li bi... da li se medij morao koristiti za
9 objavljivanje samog poziva na mobilizaciju? I drugo, da se tu nameće pitanje da
10 li bi... da li je odgovorni medij trebao izvijestiti o tome da postoji spor u
11 vezi sa zakonitošću istoga?

12   O: Ja mislim da ništa ne mogu dodati našoj raspravi o dvije rečenice u,
13 samo u dvadesetom... u izvještaju na 20 stranica. Mislim da ja Vijeću ne mogu
14 ništa više o tome kazati.

15   P: No, gospodine Thompson, imate li Vi stav, imate li svoje gledište o
16 zakonitosti toga mobilizacijskog poziva?

17   O: Moj stav je da je on bio izuzetno sporan.

18   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, evo gledam koliko je
19 sati. Najprije ću zamoliti poslužitelja da izvede svjedoka iz sudnice. Gospodine
20 Thompson, vidjet ćemo se opet za 20 minuta.

21   [Svedok se povlači]

22   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, Vijeće smatra da smo
23 ovaj dio dovoljno obradili. Dakle, kada govorimo o zakonitosti, dužnostima i
24 profesionalnim dužnostima novinara u vezi s ovom temom. Moje sljedeće pitanje je

25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 koliko vam vremena još treba za ovoga svjedoka, odnosno za unakrsno ispitivanje.
2 A to nije nikakav trik.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa mislim da ću završiti u
4 dosta razumnom roku preostalog vremena današnjega dana.

5 Gospodine Krajišnik, recite na osnovi toga kako stvari sada stoje.
6 Hoćete li Vi imati dodatnih pitanja za ovoga svjedoka?

7 OPTUŽENI: Ja ću imati samo nekoliko pitanja, možda najviše tri-četiri
8 pitanja.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Tri ili četiri. Kada vidimo kako svjedok
10 odgovara na pitanja, hoće li Vam biti dovoljno pet do deset minuta?

11 OPTUŽENI: Najviše deset minuta.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, molim Vas, vidite
13 hoćete li moći završiti do otprilike 13.30h?

14 Sada ćemo napraviti pauzu i nastaviti ćemo u 13 minuta do jedan.

15 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

16 ... Početak pauze u 12.27h

17 ... Sednica nastavljena u 12.49h

18 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

19 Izvolite sjesti.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, nastavite, molim.

21 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

22 P: Gospodine Thompson, na 9. stranici Vašeg izvještaja nalazi se glava
23 8, pod naslovom "Instrukcije o medijima i informisanju".

24 I Vi kažete da već u oktobru 1991., dakle 6 mjeseci prije izbijanja
25 otvorenog sukoba vodstvo SDS-a je izdalo instrukcije, itd. Recite, gospodine
26 Thompson, kako je iko mogao u oktobru 1991. znati da će do otvorenog sukoba doći
27 tek za pola godine.

28

29

30

1 O: Pa, nisu mogli znati.

2 P: Da li Vi znate šta se dogodilo do sredine oktobra, odnosno u sredini
3 oktobra 1991., što je povećalo mogućnosti da dođe do otvorenoga sukoba? Odnosno,
4 znate li nešto o tome da je došlo do odlaska iz Skupštine BiH sredinom oktobra
5 1991.?

6 O: Da.

7 P: Da li se Vi slažete da je to, svakako, povećalo mogućnost nastanka
8 sukoba, otvorenog sukoba?

9 O: Mogu li ja pitati, koliko je ovo pitanje relevantno ili ne mogu?

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne, gospodine Thompson, molim Vas.
11 Mislim da ste Vi to spomenuli, makar indirektno.

12 SVEDOK: [simultani prevod] Da. Ova epizoda se pojavila ranije. Da.

13 G. STEWART: [simultani prevod]

14 P: U sljedećem pasusu Vašeg izvještaja govorite o "uputstvu glavnog
15 odbora SDS-a za organiziranje aktivnosti," itd. Možemo li pretpostaviti da Vi ne
16 znate ništa više o porijeklu i rasparčavanju toga dokumenta, osim uvjerenja koje
17 ste dobili od samoga dokumenta?

18 O: Da.

19 P: Gospodine Thompson, sada bismo mogli prijeći na 19. stranicu, tj. na
20 sami kraj Vašega izvještaja, to je predzadnja stranica, zadnji pasus koji
21 počinje na toj stranici, počinjete ovim riječima: "Kao što primjećuje analitičar
22 iz Srbije Branko Milinković: "Ogromna većina srbijanskih medija izvještava o
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ratu u Bosni i Hercegovini pridržavajući se uglavnom jedne prilično čvrste
2 matrice zasnovane na sljedećim principima: 1) Bosna i Hercegovina se spominje
3 jedino uz odrednicu 'bivša' ili 'takozvana'. "

4 Gospodine Thompson, iz Vašeg proučavanja ovoga materijala i na osnovi tog
5 proučavanja, da li Vi smatrate da se tome imalo što prigovoriti?

6 O: Pa, bilo je... To je, zapravo, izjava puna predrasuda. Bosna i
7 Hercegovina je u to vrijeme bila međunarodno priznata država, kao Republika
8 Bosna i Hercegovina. Dakle, govoriti o njoj kao o "bivšoj" ili "takozvanoj" je
9 svakako predstavljalo upotrebu termina uz predrasude koje bi narodu, odnosno
10 potrošačima medija, ukazivali da se radi samo o bivšoj državi, a ne o stvarnoj i
11 samo o takozvanoj državi, a ne pravoj.

12 P: Da li biste se složili da je to zapravo bio očigledan... da je to
13 bilo nešto što ide uz stav bosanskih Srba u ovome starome sukobu, da oni tako
14 označavaju Bosnu i Hercegovinu.

15 O: Ja govorim ovdje o srpskim medijima, a ne o onome što su govorili
16 vođe Srba. Hoćete li da Vam ja pojasnim tu razliku? Razlika je zapravo da srpski
17 mediji imaju zadatak, ne jednostavno usvojiti politički diskurs i političke
18 etikete koje koristi jedna strana u sukobu.

19 P: To je sasvim drugo pitanje, gospodine Thompson.

20 O: Ja mislim da je to odgovor na Vaše pitanje.

21 P: Gospodine Thompson, da li se slažete da je to očigledno išlo uz stav
22 bosanskih Srba u ovome sukobu da se Bosnu tako treba označa.... Bosnu i
23 Hercegovinu tako treba označavati?

24 O: To je bio, svakako, njihov izbor koji je bio očigledan sa njihovog
25 gledišta. Da.

26

27

28

29

30

1 P: A drugo, da je sukob... radi se o sukobu građanskog i međunacionalnog
2 karaktera, a ne o agresiji, ponajprije. Gospodine Thompson, da li biste se vi...
3 Ja bi se složio s Vama zapravo, da je stav vodstva bosanskih Srba bio sasvim
4 jasan da se radi o građanskom ratu a ne o agresiji koju bi oni izvršili.

5 O: Da. To je bio javni stav.

6 P: A da li Vi tvrdite da je to bila agresija koju su izveli bosanski
7 Srbi?

8 O: Da li ja kažem da je to bila agresija?

9 P: Da.

10 O: Da. Ako me sada pitate da li ja to sada mogu reći? Odgovor je da,
11 mogu. Mislim da to ne stoji nigdje u izvještaju.

12 P: A kada je to po prvi puta postalo Vaše mišljenje?

13 O: Ne sjećam se.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, prije no što uđemo u
15 temu o razgovoru što je to agresivni rat, moram Vas podsjetiti da od 1945., da
16 je trebalo zapravo Ujedinjenim narodima do 1974. da se definira pojam agresije.
17 I na kraju, trebalo je donijeti Rimski statut i onda u njemu ima jedan dio
18 pravila i nadležnosti koji još uvijek nije operativan. A radi se o nadležnosti,
19 pravnoj nadležnosti za agresiju.

20 Ovo Vijeće i mnoga druga vijeća ovog Međunarodnog suda su u više navrata
21 čuli riječ "agresija" ili "agresori" kada se govori o protivnicima, odnosno o
22 protivničkoj strani. Ja bih pomislio da je dobro, budući da Vi nastojite od
23 svjedoka saznati tko ima kakav stav i koga... ko zapravo smatra koga treba
24 okriviti za početak rata ili za početak neprijateljstava. Mislim da bi bilo
25 dobro to ne činiti na osnovi izraza "agresivni rat", zbog ovih razloga koje sam
26 upravo spomenuo.

27

28

29

30

1 No u potpunosti se slažem da bismo morali saznati kakav je stav, kakav svjedok
2 stav zauzima s tim u vezi.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa ja sam bio u Rimu 1998. u
4 mjesecu julu i toga se jako dobro sjećam. No htio bih reći, dakle kada se
5 spominje agresija, to je riječ koja se doslovce pojavljuje kao takva u
6 izvještaju svjedoka i nije je potaklo moje pitanje. Ona tamo stoji.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, da, znam. Nastavimo, molim.

8 G. STEWART: [simultani prevod]

9 P: Točka 4... Oprostite, na idućoj stranici, na 20. stranici Vašega
10 izvještaja imamo rečenicu: "Hrvatske i muslimanske snage ponavljaju sva
11 zvjerstva koja su počinila nad srpskome narodu u Drugom svjetskom ratu. "

12 Gospodine Thompson, Vi shvaćate, naravno, gospodine Thompson, da su
13 zločine za vrijeme sukoba u Bosni i Hercegovini počinile sve strane?

14 O: Da, ja to znam.

15 P: Zatim, imamo točku 4, koja kaže: "Sva tijela i institucije
16 međunarodne zajednice koja je oslikana kao 'opako čudovište', od Evropske
17 zajednice, OSCE-a, NATO-a, pa sve do samog UN-a, pokazali su da su pristrasni i
18 da su antisrpski raspoloženi."

19 Gospodine Thompson, nije li točno da su bosanski Srbi - bez obzira na to
20 jesu li bili usamljeni u takvom mišljenju ili ne - ali bosanski Srbi su imali

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 duboko nepovjerenje i duboki otpor prema njemačkom nastojanju za priznanje
2 nezavisnosti Hrvatske, nakon čega je ukratko uslijedila i potpora, odnosno,
3 podrška Evropske zajednice, Evropske unije?

4 O: Da, mislim da je to bilo tako.

5 P: I da su oni to vidjeli kao pristrani pro-hrvatski, anti-srpski stav,
6 zar ne?

7 O: Da, mnogi su od njih tako mislili.

8 P: I na primjer, lord Carrington, tadašnji ministar vanjskih poslova
9 Velike Britanije je osobno bio jako protiv toga i jako mu je, zapravo, smetao
10 stav Njemačke i kasnije Evropske zajednice.

11 O: Mogu li ja istaći da ja ovdje citiram nešto što je rekao srpski
12 analitičar i ja citiram taj dio koji nam daje zapravo koristan sažetak načina na
13 koji su se srpski mediji, na koji su srpski se mediji bavili i na koji su način
14 stvarali izvještavanje o ratu u Bosni i Hercegovini. Ja to smatram dobrim
15 rezimeom i ja ću sa velikim zadovoljstvom se s time složiti, ali bih samo htio
16 reći da ovo nije nešto što sam ja napisao. E, sada, da, istina, lord Carrington
17 je bio zgrožen tadašnjom politikom Europske unije.

18 P: Gospodine Thompson, da li Vi kažete da u ovom čitavom citatu srpskog
19 analitičara Branka Milinkovića, dakle, čitavog ovog analitičara Branka
20 Milinkovića, da Vi tu jednostavno izvještavate ono što... o onome što on kaže i
21 ni na koji način ne podržavate to?

22 O: Ja se s time slažem. Ali pitanje mi nije sasvim jasno. No htio sam
23 samo Vijeće podsjetiti da ovo nisu moje riječi i to je sve.

24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vijeće, gospodine Thompson, ovako shvaća
2 ovaj dio ispitivanja: Vi ste odlučili citirati i zapravo priključiti mišljenje
3 ovoga analitičara, gospodina Milinkovića. Dakle, gospodin Stewart to sada
4 ispituje na osnovi ostalih okolnosti, bez obzira na to da li je to bilo dobro
5 nešto što je učinjeno ili ne, zar ne?

6 G. STEWART: [simultani prevod] Da, tako je, časni Sude. Hvala Vam.

7 P: Dakle, gospodine Thompson, pitanje glasi: Vaše mišljenje o točki 4,
8 dakle da bosanski Srbi, tj. srpski mediji prezentiraju stav da je međunarodna
9 zajednica bila pristrana i anti-srpski raspoložena, da li Vi smatrate da se tome
10 ima nešto za prigovoriti?

11 O: Pa, ja to smatram da je to djelomice razumljivo. Vi ste upravo
12 spomenuli jedan razlog zbog kojega bi tomu bilo tako. Zato što, dakle, zbog
13 donošenja odluke Evropske unije u drugoj polovici decembra 1991. itd., ali radi
14 se zapravo o stupnju, dakle sva tijela i sve institucije međunarodne zajednice
15 nisu bile anti-srpske i djelovanje, odnosno odluke i kasnije razmještanje
16 snaga Ujedinjenih naroda ne bi imali nikakvoga smisla na osnovi takvog
17 gledišta. Dakle, ovo je djelomice razumljivo, ali netočno i to tragično netočno.

18 P: Gospodine Thompson, je li razumljivo da u vrijeme sukoba srpski
19 mediji predočavaju točku 4, u ovome smislu kako je tu navedena.

20 O: Ne. Zato što to predstavlja bacanje pijeska u oči. Oni javnost navode
21 na krivi trag i zapravo... dakle, navode na krivi trag u vezi stavova

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 međunarodne zajednice i jakih država.

2 P: Gospodine Thompson, praktično govoreći sve vlade i svi političari
3 koji sudjeluju u nekakvom oružanom sukobu koji se negdje vodi, zar se oni svi ne
4 bave manipulacijama i pretjerivanjem same činjenične istine.

5 O: Pa, uvijek postoji kušnja, uvijek postoji kušnja, dakle, za svaku
6 vlast koja se nalazi u tako rizičnoj situaciji, ali odluka nije uvijek ista i
7 ponašanje medija u raznim zemljama nije jednako. A i srpske vlasti su također
8 tvrdile da nisu upletene u rat u Bosni i Hercegovini.

9 P: Gospodine Thompson, uzevši da postoji barem jedan dio priznanja toga
10 u Vašem prethodnom odgovoru, ako krenemo od premise u Srbiji, dakle, ako krenemo
11 od toga da imamo relativno više medija nego što se na to nailazi u zapadnim
12 demokracijama, da li biste se složili da nimalo ne iznenađujuće nije... ne
13 iznenađuje to da su političari zapravo podlegli toj kušnji?

14 O: Ne, ja se s time ne bih složio, naime, sa takvom kvalifikacijom
15 situacije. Situacija sa medijima u Srbiji bila je jako različita, ne tek ponešto
16 različita od situacije u zapadnoj Europi u to vrijeme. Važno je zapamtiti da su
17 srpski mediji bili izvrgnuti političkoj kontroli u to vrijeme kako bi se, dakle,
18 postiglo da sva ključna sredstva priopćavanja prenose istu poruku, što znači da
19 je nivo pluralizma i profesionalizma u srpskim medijima bio pod napadom i da je
20 smanjen od strane političkih vlasti, kako bi se postiglo to da, dakle, taj jedan
21 komplet, usko usredotočen komplet poruka, se prenosi njihovom vlastitom narodu i

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 bosanskim Srbima u vezi s njihovom situacijom, i to uopće nije normalno.

2 P: Razina pluralizma i profesionalnosti u srpskim medijima bila je ispod
3 uobičajene situacije u zapadnoj Europi, čak i prije osnivanja SDS-a, zar ne?

4 O: Da, tako je. Ali krajem 80-ih godina prošloga stoljeća i dakle, na
5 prelazu desetljeća u 90-e godine, postojali su pokušaji, bilo je dakle pokušaja
6 od strane slobodnomislećih novinara da se zapravo pomaknu granice onoga što se
7 smije, što je dopušteno kazati, te da se što je moguće više stvar liberalizira i
8 ti naponi, dakle, te napore je onemogućio srpski režim. Ne u potpunosti, ali
9 tamo u onim situacijama kada su oni predstavljali stvarnu opasnost po režim,
10 naime, kada su se pojavljivali u najpopularnijim i u najutjecajnijim medijima.

11 P: Na 17. stranici Vašega izvještaja u drugom retku, pod naslovom 2,
12 izvještaj, sadržaj, Vi kažete: "Dva analitičara su ispitivala pokriće u Bosni i
13 Hercegovini za vrijeme šestotjedne izborne kampanje i došli do zaključka da su
14 užasi rata koji su bili prikazivani u izvještajima TV kuća bili vidno odsutni."

15 Recite, gospodine Thompson, nije li to u velikoj mjeri slično vlastima
16 Sjedinjenih država, koji zapravo ne žele da se mrtvački sanduci koji se vraćaju
17 iz Iraka vide u javnosti.

18 O. To je vrlo zanimljiva zamisao, no ja ne mislim da su tu može povući
19 bitna analogija. Ovo nisu smjernice o ukusu i o pristojnosti u ovom slučaju koje
20 postaju konkretno političkim pitanjem u vrijeme rata. Po mome mišljenju, i po
21 mišljenju ovih analitičara je bio pokušaj da se zavede javnost u vezi sa

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 prirodom onoga što se događalo u Bosni i Hercegovini, te da se umanju značaj i
2 intenzitet tih groznih svari.

3 P: Ne, to nema veze sa pristojnošću i sa ukusom. Zar nije upravo to tó
4 da američke vlasti na kraju nisu uspjele spriječiti američka sredstva
5 priopćavanja da izvještavaju o tim stvarima.

6 O: Naravno. Zato što postoji medijski pluralizam i zbog čitavog
7 političkog konteksta koji tamo vlada.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, ako Vi pitate da li
9 je to slično, svjedok, naravno, može kazati u kojem smislu on vidi razlike. Ja
10 mislim da kada se kaže da se ovdje nije radilo o smjernicama o ukusu i
11 pristojnosti, da bi on to smatrao možda u nekoj drugoj situaciji. Ali držimo se
12 toga i nastavimo dalje.

13 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, svjedok, naravno, može
14 odgovoriti na pitanje kako želi, a Vi o tome donosite sud. Časni Sude, vi
15 spominjete pitanje ukusa i pristojnosti.

16 P: A budući da ste to spomenuli, gospodine Thompson...

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kada ste Vi rekli "Primjer koji sam dao
18 nema veze sa ukusom i pristojnošću," mislim da je svjedok to učinio dijelom

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 usporedbe sa situacijom kada ste Vi pitali da li je slična ili nije. Dakle, na
2 svjedoku je da stvori kontekst onoga što on smatra sličnim.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa ja zapravo dovodim u
4 pitanje njegov odgovor na stranici 88, u prvome retku: "To sam učinio i smatram
5 da je to sasvim legitimno."

6 P: Vi ste dobili... Mi smo dobili prilog Vašem izvještaju, dakle, jedan
7 dodatak, gospodine Thompson, i tu piše: "Nakon što sam pregledao daljnje
8 materijale koji su mi dostavljeni 1. juna 2005., htio bih skrenuti pažnju na
9 sljedeće izjave gospodina Krajišnika koje se u tim materijalima citiraju," i
10 zatim navodite dosta njih. Ja Vam neću postavljati pitanja s tim u vezi.
11 Gospodine Thompson, Vi ste rekli: "Ove izjave i navodi odgovaraju obrascima
12 sadržaja u medijima opisanim u mojem izvještaju"

13 No možemo li tu biti sasvim jasni? Daljnji materijal ste dobili 1. juna
14 2005., i to ste dobili od Tužiteljstva, je li tako?

15 O: Da.

16 P: I radilo se, dakle, o njihovom odabiru dokumenata, odnosno,
17 materijala, a ne o Vašem?

18 O: Pa, to je samo po sebi jasno.

19 P: Hvala. Jeste li Vi obavili ikakvo daljnje istraživanje u vezi s tim
20 materijalom, kako biste pronašli sličan ili s tim povezan materijal?

21 O: Ne.

22 P: Dakle, zapravo, prilog Vašem izvještaju je sažetak onoga što se može
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pročitati ili videti u tom materijalu?

2 O: Pa, to je to što je. I tako stoji u prvoj rečenici. To je analiza tog
3 daljnjeg materijala u svjetlu onoga što je već napisano u izvještaju. Naravno, u
4 svjetlu prioriteta i onih područja koja su bila interesantna i koja sam spomenuo
5 i naglasio u izvještaju. Svakako, postojalo je i više toga materijala, radi se,
6 dakle, o nekih 80-90 stranica, ali na koje sam ja skrenuo zapravo svoju pažnju,
7 a one su, zapravo, se smatrale najvažnijim.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, samo trenutak, molim Vas.

9 [Odbrana se savetuje]

10 G. STEWART: [simultani prevod]

11 P: Gospodine Thompson, Vi ste, između ostalog, napisali, i sad citiram
12 iz nečega što je objavljeno u tjedniku *Guardian Weekly*, ne znam da li od 5.
13 septembra ili 9. maja, ne znam da li je to američki način ili engleski način
14 pisanja datuma, ali svakako se radi o 2002. Tu kažete da: "Međunarodno pravo
15 treba mijenjati u odnosu na upotrebu medija tokom oružanih sukoba."

16 Je li to tačno?

17 O: Ne sjećam se tačnih formulacija koje sam koristio, ali, da.

18 P: Rekli ste: "Sistematsko kršenje novinarske etike i da, dakle, takođe,
19 ono što takođe zahtjeva intervencije je kršenje ljudskih prava."

20 Jeste li to napisali?

21 O: Da, jesam.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: To i ostaje Vaš stav?

2 O: Da. Riječ "intervencija" znači mnoge stvari, ali da.

3 P: Vi se, dakle, bavite nekom vrstom promicanja vođenja kampanje za
4 promjene u međunarodnom pravu, da se regulira ono što Vi smatrate zloupotrebom
5 medija?

6 O: Ja ne znam ni za kakve takve kampanje, ja sam o tome pisao, kao što i
7 vidite. Pisao sam i na drugim mjestima o tome, da.

8 P: Probat ću u kratkim crtama, premda to možda neće biti moguće. Da li
9 želite reći da treba takvu vrstu dijela, dakle, zloupotrebu medija, učiniti
10 nekom vrstom ratnog zločina?

11 O: Ne. Mislim da, ustvari, Vam ne mogu dati kratak odgovor po tom
12 pitanju. Naime, ono što je mene brinulo bilo je to da je međunarodna zajednica u
13 sukobima tokom devedesetih godina bila sustavno neosjetljiva na uloge koju
14 mediji mogu odigrati u područjima u kojima postoji napetost i ratni sukobi, i da
15 nisu dovoljno pazili na konstruktivnu ulogu koju mediji mogu odigrati u procesu
16 normalizacije nakon sukoba. Eto, o tome sam pisao.

17 P: Više nemam pitanja, časni Sude.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.

19 Gospodine Krajišnik, Vi ste rekli da ćete imati...

20 [Sudije većaju]

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, rekli ste da biste
22 imali nekoliko pitanja za gospodina Thompsona. Izvolite.

23 Unakrsno ispituje g. Krajišnik

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dobar dan, svjedoče.

2 O: Dobar dan.

3 P: Ja nisam imao priliku da vidim Vaš izvještaj, ali sad sam vidio da
4 ste obrađivali list *Glas srpski*. Da li je to tačno?

5 O: Da.

6 P: Moje pitanje: da li ste u *Glasu srpskom* igde naišli na moje izjave o
7 etničkom čišćenju, a podsjetiću Vas, 17.10.1992. i 21.12.1992. godine, izjava i
8 intervju Momčila Krajišnika.

9 O: Morao bih provjeriti materijal da vidim da li to tamo stoji. Ne mogu
10 odgovoriti bez toga.

11 P: Ovde je list, mogu Vam dati ako Sudsko vijeće dozvoli. Al' ako se ne
12 sjećate, onda da li ste naišli na takvu jednu izjavu ili ne* To bi samo htio
13 odgovor.

14 O: Možete li samo pojasniti, na kakvu vrstu izjave tačno mislite? Na
15 kakvu vrstu tvrdnje tačno mislite?

16 P: I 17.10.1992. i 21.12.1992. ja sam dao jasnu izjavu da se duboko
17 protivim etničkom... svakom etničkom čišćenju i pre... i nasilnom preseljenju
18 stanovništva.

19 O: Ja bih Vam skrenuo pažnju na fusnotu...

20 P: Samo Vas molim, odgovorite da li ste to pročitali ili niste, te
21 izjave moje.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, svjedok je upravo

23

24

25

26

27

28

29

30

1 želio odgovoriti na pitanje i želio Vam je skrenuti pažnju na jednu fusnotu. Na
2 fusnotu koju niste sigurno vidjeli, pa ćemo zamoliti svjedoka da objasni što
3 stoji u fusnoti i nakon što on to učini, vidjet ćemo da li je odgovorio na Vaše
4 pitanje.

5 SVEDOK: [simultani prevod] Hvala. Jedini materijal koji mi odmah pada na
6 pamet da odgovara takvoj vrsti izjave, jest rečenica koju ja citiram u svom
7 dodatku, to je fusnota broj 10. Ne znam točno da li sam u fusnoti 10 se pozvao
8 na taj dokument...

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ono što ja znam, gospodine Krajišnik,
10 jeste da 21. decembra 1992. taj intervju od tog datuma u *Glasu srpskom* jest u
11 materijalima koji su dodatno dostavljeni Sudskom vijeću i ne znam da li ste
12 primili primjerak ili niste, ali on bi morao biti tu. Dakle, nema potrebe da
13 pitate svjedoka da li je on to vidio, jer je to dio njegovog materijala koji je
14 on predočio u kontekstu svog iskaza. Vidio sam da tu stoje doista određene
15 izjave. Ako sam u pravu, rekli ste: "Ja sam osobno protiv bilo kakve vrste
16 prisile i snažno osuđujem bilo kakav pokušaj da se ljude prisiljava na
17 napuštanje svojih domova. To je... i zbog toga se taj izraz 'etničko čišćenje'
18 treba uzimati sa zrcnem soli. Koristio se samo u izvještaju Tadeusza Mazowieckog
19 u kojem je on za sve krivio Srbe u bivšoj BiH, na tako pristran i licemjerman
20 način da odaje dojam kao da je naručen taj izvještaj."

21 Da li je to ono na što ste htjeli skrenuti pažnju ovoga svjedoka?

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 OPTUŽENI: Pa, to je jedan od izvještaja.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, svjedok je vidio taj tekst i
3 pročitano mu je sada, a za onaj drugi nisam siguran.

4 G. GAYNOR: [simultani prevod] Časni Sude, 17. oktobar 1992., taj članak
5 nije među papirima koje smo mi dostavili.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako biste željeli pročitati jedan ili
7 dva reda koji su po Vama relevantni iz tog članka, onda molim Vas da to i
8 učinite. Ali molim Vas, gospodine Krajišnik, da čitate polako.

9 G. KRAJIŠNIK:

10 P: Intervju je od 17., znači, 10.

11 "Etnički zatočnici. 'Protiv sam bilo kakvog etničkog čišćenja',
12 kategoričan je magistar Momčilo Krajišnik. 'Jadan je svaki čovek koji mora da
13 napušta svoje vekovno ognjište. Mi ćemo se svim silama suprotstaviti svakom i
14 najmanjem pokušaju etničkog čišćenja. Mi ćemo se takođe suprotstaviti i
15 stvaranju etničkih zatvorenika, a to su Srbi u bivšoj Bosni i Hercegovini.
16 Naime, u mnogim gradovima i mestima, naročito gde je SDA na vlasti, po raznim
17 kazamatima tavore Srbi, kojima se ne dozvoljava da se isele. Druga je stvar u
18 centralnoj Bosni. Hrvatske vlasti dozvoljavaju nesmetan odlazak svakom Srbinu,
19 ako je on htio da ode, a oni koji su ostali niko ih nije dirao. Zato mi i ne sm...
20 i mi ne smatramo da se u centralnoj Bosni, da je vršeno bilo kakvo etničko

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   čišćenje, odnosno, da su Srbi proganjani i mi nećemo nikome braniti da ode. Neka
2   ide i neka i odu... idu i Hrvati i Muslimani, ako to otvoreno žele a onim
3   nacionalnim manjinama u Republici srpski... Srpskoj, to bi želio da naglasim, biće
4   garantovana sva građanska i druga prava po građanskim konvencijama."

5   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas, da postavite svoje pitanje
6   ili ste ga samo željeli pitati da li je to pročitao?

7   G.KRAJIŠNIK:

8   P: Pitanje je da li je naišao na ove dve moje izjave?

9   O: Tužiteljstvo je reklo da mi ovaj materijal nije dan, jesam li u
10   pravu?

11   G. GAYNOR: [simultani prevod] Časni Sude, pitanje gospodina Krajišnika
12   je bilo: "Da li je svjedok naišao na ove moje dvije izjave?" Bilo je posve jasno
13   već rečeno da je ova prva izjava u sklopu dokumenata koji su dati svjedoku,
14   dakle, on je pročitao, a ovaj drugi, ja sam rekao da nije dat svjedoku.

15   SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, učinimo onda stvari jednostavnijima.
16   Gospodin Krajišnik kaže: "To sam rekao u intervjuu."

17   Možda bismo mogli pozvati svjedoka da mu... odnosno, mogli bismo pozvati

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 gospodina Krajišnika da mu predoči, možda. No prije svega, da Vas pitamo, da li
2 ste već vidjeli, dakle, za onaj 21. decembar je jasno, ali za ovaj drugi?

3 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ne znam da li sam ga ja vidio otkad je
4 objavljen, ali moram reći da čitanje ovakve izjave gospodina Krajišnika nije
5 nešto što me iznenađuje i nije nešto novo za mene, ako je to odgovor za Vas.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li bi to utjecalo ili promijenilo
7 neka od Vaših mišljenja koje ste izrekli u izvještaju?

8 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, bojim se da ne bi. Premda su neki
9 dijelovi, samo dijelovi tih intervjuja za svaku pohvalu, mislim da oni nisu išli
10 dovoljno daleko da bi uvjerali nesrpsko stanovništvo koje se nalazilo na
11 područjima pod kontrolom Srba da tamo imaju ikakvu budućnost. Ja bih čak rekao
12 da razlika, kontrast između takvih izjava za svaku pohvalu s jedne strane i
13 situacije na terenu je groteskna.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, nastavite, gospodine
15 Krajišnik.

16 OPTUŽENI: Hvala lijepo.

17 G. KRAJIŠNIK:

18 P: Moje objašnjenje samo je bilo u toku ispitivanja da j... da l' ste
19 naišli na, a ne da l' ste dobili od... od Tužilaštva, zato je bio jedan nesporazum
20 mali, jer ovo je 1992. godina, nije to 1995. Drugo pitanje, pošto sam obećao
21 četr...

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Komentirate odgovor svjedoka. Svjedok je
23 odgovorio na Vaše pitanje. Molim da mu postavite sljedeće pitanje.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. KRAJIŠNIK:

2 P: Da bi Vam postavio sljedeće pitanje da li... postaviću Vam jedno prije
3 pitanje. Da li ste čitali knjigu "Balkanska odiseja" gospodina Owena? Da li u
4 toj knjizi stoji da je... da jesu strane u sukobu angažovale određ...

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možda bismo prvo trebali... Postavili
6 ste svjedoku prvo pitanje da li je pročitao knjigu, a nismo čuli njegov odgovor.

7 SVEDOK: [simultani prevod] Da, jesam, pročitao sam je.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, nastavite, gospodine
9 Krajišnik.

10 OPTUŽENI: Ja pogriješio.

11 G. KRAJIŠNIK:

12 P: Da li ste u toj knjizi pročitali da je... koja je strana angažovala...
13 angažovala određene medijske kuće za propagandu njenih ratnih dejst... njenih
14 ratnih ciljeva?

15 O: Knjigu sam pročitao početkom 1996. i ne sjećam se cijele knjige, ona
16 je prilično podugačka. Međutim, sjećam se da sam došao do zaključka da mišljenja
17 lorda Owena o ulozi medija u ratu jesu problematična i da su ustvari previše
18 pojednostavljena.

19 P: Svjedoče, postavio sam Vam jasno pitanje. A sad ću Vam o... drugačije
20 formulisati. Gosp... ako Vam kažem da gospodin Doven /sic/ tvrdi da je muslimanska
21 i hrvatska strana da... hrvatska strana angažovala medijske kuće, izdvojila novac
22 za propagandu, da li mislite drugačije?

23 O: Ja se jednostavno ne sjećam toga u ovoj novoj knjizi. Ja se sjećam
24
25
26
27
28
29
30

1 nekoliko kratkih izjava o ulozi medija. Ja se ne nastojim sad prisjetiti nečega
2 što je bilo prije skoro 10 godina, ali on je rekao da je to ustvari bila kuga
3 koja je poharala sve kuće, da su mediji na svim stranama bili jednako
4 angažirani.

5 G. GAYNOR: [simultani prevod] Ja samo molim da nam, prije nego što se
6 postave pitanja, optuženi kaže na koju stranicu misli, kako bismo mogli
7 provjeriti o kojoj se stranici knjige radi.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pretpostavljam da Vi imate verziju
9 knjige na B/H/S-u, gospodine Krajišnik. Da li znate stranicu?

10 OPTUŽENI: Ja sam pitao go -

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možete li nam reći barem otprilike o
12 kojem se poglavlju radi i onda broj stranice na B/H/S-u tako da Tužiteljstvo
13 bude u prilici da provjeri izvor.

14 OPTUŽENI: Ja ću sutra donijeti kopiju ta... te stranice, a moje je pitanje
15 bilo gospodinu svjedoku, da l' je on je pročitô knjigu i onda bi se trebao
16 sjetiti, nije bi... bila bitna stranica. A sutra ću donijeti kopiju te stranice na
17 B/H/S-u.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali stranice su važne zato kako bi
19 Sudsko vijeće moglo odlučiti o zahtjevu Tužiteljstva, ni više ni manje od toga.
20 Dakle, molimo Vas da sutra donesete stranicu. Međutim, ako budete donijeli
21 stranicu sutra, to Vam možda neće pomoći, s obzirom da svjedok sad svjedoči.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Izvolite nastavite, gospodine Krajišnik.

2 OPTUŽENI: Samo da poš... dam Tužilaštvu, ne mora to ući u predmet, nije to
3 problem.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, mislim da možete
5 postaviti svoje sljedeće pitanje svjedoku.

6 G. KRAJIŠNIK:

7 P: Moje treće pitanje. Govorili ste o pretnjama i naveli ste pretnju
8 gospodina Karadžića. Da li se će... setate /sic/ pretnji gospodina Izetbegovića
9 u Skupštini i u Kladaši, u Skupštini Bosne i Hercegovine i u Bos... u Bosanskoj
10 Kladaši, zapravo u Cazinskoj Kladaši? Po kome... a mogu da ponovim tu pr... tu
11 pretnju, ako... da Vas podsjetim, ako hoćete.

12 O: Svakako.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] No da prije vidimo da li svjedok može
14 ovako odgovoriti na pitanje?

15 SVEDOK: [simultani prevod] Ne, ne sjećam se.

16 G. KRAJIŠNIK:

17 P: Da li se... Da li se sjećate da je gospodin Izetbegović u Parlamentu u...
18 u februaru mes... 1991. godine rekao da će žrtvovati mir za suverenu Bosnu i
19 Her...

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, ova izjava je već
21 mnogo puta ušla u dokazni spis. Sudsko vijeće je sasvim svjesno toga i znamo što
22 su nam rekli svjedoci koji o tome nešto znaju, a mnogo ih je bilo. Nema koristi

23

24

25

26

27

28

29

30

1 od toga da to pitate ovog svjedoka niti da mu čitate nešto što on kaže da se
2 toga ionako ne sjeća. Da je svjedok rekao "možda, ali zaboravio sam točno o čemu
3 se radilo," u tim okolnostima mu možete osvježiti pamćenje.

4 OPTUŽENI: Gospodine sudija, u ovom... čuli smo mi i izjavu gospodina
5 Karadžića. Ja samo hoću da navedem da li... a gospo... Svjedok je rekô da nije čuo
6 nijednu izjavu od strane muslimanskih čelnika. E zato sam ja rekao da li je on
7 čuo te izjave?

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Generalno govoreći, gospodine Krajišnik,
9 ima smisla osvježiti pamćenje svjedoka ako postoje valjane osnove na temelju
10 kojih se može vjerovati da on ima nekog ličnog saznanja o tome, ali je zaboravio
11 neke konkretne pojedinosti tih događaja.

12 Gospodine Svjedoče, da li ste se Vi ikada koncentrirali na takve vrste
13 izjava, s obzirom da se Vaš izvještaj usredotočio na ono što je jedna strana
14 govorila. Da li ste ikad pokušavali /?proučiti/, recimo, neke žešće govore
15 lidera drugih nacionalnosti?

16 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ja sam obavljao svoje istraživanje.
17 Nastojao sam sagledati što se događalo na sve tri strane, kod sva tri naroda u
18 Bosni i Hercegovini.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Premda mu nije bilo dozvoljeno, gospodin
20 Krajišnik je pročitao rečenicu za koju bi htio da se sjećate. Da li Vas je
21 podsjetila na bilo šta?

22 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, istina je sljedeća: tokom niza godina
23 kada sam pomno pratio što se događa u Bosni i Hercegovini, rekao bih da je
24 krajnje nevjerovatno da nisam čuo tu rečenicu. Ali da li me je sad podsjetio,

25

26

27

28

29

30

1 konkretno, ovog časa na nešto - nije.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, ta je rečenica već
3 u dokaznom spisu. Dakle, ako budete željeli postaviti neko pitanje ili mislite
4 da bi svjedok mogao dodati toj rečenici sa svojim znanjem, onda to možete
5 ubuduće i učiniti.

6 G. KRAJIŠNIK:

7 P: A Vi ste živjeli u Zagrebu. Da li ste čuli izjavu koju je gospodin
8 Izetbegović dao u Kladaši koja je blizu Zagreba, da će oružje...

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod]

10 Gospodine Krajišnik, nisam Vam dopustio da počnete sa sljedećim citatom,
11 nego ako imate konkretnih pitanja o citatu. Dakle, ne da čitate citate, nego da
12 li imate konkretnih pitanja. Molim Vas da budete oprezni.

13 OPTUŽENI: Dobro.

14 G. KRAJIŠNIK:

15 P: Samo, da li ste Vi čuli izjavu gospodina Izetbegovića iz Kladaše?

16 O: Kao i sa onom drugom izjavom koju ste spomenuli, ne, nije mi ostala u
17 sjećanju. E, sad da li sam naišao na nju tokom deset godina kad sam se bavio
18 svakodnevno tim pitanjima, pretpostavljam da jesam. Ali...

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, ako dođe do toga,
20 pretpostavljam da ćete imati dovoljno prilike da te izjave predočavate tokom
21 svog dokaznog postupka Obrane. Čini se da ovaj svjedok ne može ništa više o tome

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 reći. Molim Vas da idete na sljedeće pitanje, a to će ujedno biti i Vaše
2 posljednje pitanje. Naime, Vi ste rekli da ćete postaviti tek nekoliko pitanja,
3 svakako ne duže od deset minuta.

4 OPTUŽENI: Tačno.

5 G. KRAJIŠNIK:

6 P: Vi ste govorili o po... o zahtjevu za podjelu *Radio-televizije*
7 *Sarajeva*, 1990/91. godine. Sjećate se to? Da li dana... Da li znate da u ovom
8 momentu u Federaciji Bosne i Hercegovine i na nivou Predsjedništva postoji
9 zahtjev za podjelu televizije od strane hrvatske strane?

10 O: Da, znam za to.

11 P: A znate li zašto su... šta su razlozi hrvatske strane?

12 O: Mislim da znam, da.

13 P: Budite dobri pa odgovorite.

14 O: Ako mi je dozvoljeno da to istaknem, premda ne znam kakve to ima veze
15 sa događajima početkom devedesetih godina, znam da hrvatsko čelništvo HDZ-a
16 danas u Bosni i Hercegovini tvrdi da bi to bilo u skladu sa njihovim ustavnim
17 nacionalnim pravima da imaju posebnu televiziju u entitetu Federacije.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ovo me sad zbunjuje. Govorili smo o
19 podijeli radija i televizije Sarajeva, da je to spomenuto u različitim
20 dijelovima izvještaja. To je bilo 1991. A Vi sad kažete: "Ne vidim sada kakve to
21 ima veze sa događajima početka devedesetih." A to nije potpuno razumljivo.

22 G. GAYNOR: [simultani prevod] Ako ja mogu pomoći. Drugi dio pitanja bilo
23 je: "Da li znate da u ovom trenutku..."

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ah, sad vidim, da. Molim odgovorite na
2 pitanje.

3 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ja jesam odgovorio... odgovarao na
4 pitanje. Govorio sam da je sad 2005., i da ne vidim kakve to ima veze sa 1991.
5 Ali što ste tiče 2005., takva je situacija, kako ste rekli, i ja se nadam da
6 čelništvo HDZ-a neće dobiti što traži, jer će to biti veoma inače nesretan ishod
7 za budućnost javne televizije u Bosni i Hercegovini.

8 G. KRAJIŠNIK:

9 P: U vezi ovog pitanja, samo još jedno potpitanje, molim Vas i
10 završavam. Da li je od devedeset... od 1990. godine do 2005. godine stalni zahtjev
11 hrvatske strane bio... s... zanemarimo srpsku, sa hrvatske strane - da se podijeli
12 televizija, da imaju svoj nacionalni kanal?

13 O: Ne znam da li je to bio... da li je to bilo... da li je to bio jedan
14 kontinuirani proces. Svakako se to s vremena na vrijeme pojavljivalo, uvijek
15 iznova. Međutim, politički pritisak koji sada HDZ vrši da bi imao posebni
16 televizijski kanal, televiziju, dat je u kontekstu javne televizije Federacije,
17 dakle, koji trenutno funkcionira u entitetu Federacije, dakle govorimo o periodu
18 nakon Dejtona. A taj je pritisak jačao i jača kao što... kako se realiziraju
19 izgledi da dođe do izgradnje jedne javne televizije koja će funkcionirati i
20 pritisak je sada to jači zato što čelništvo sada smatra da je opasnost takve
21 jedne prave televizije istinite sve veća.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Rekli ste da je to Vaše posljednje
2 pitanje.

3 OPTUŽENI: Gospodo... gospodo sudije, zahvaljujem se i zahvaljujem se
4 svjedoku.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.

6 Gospodine Gaynor?

7 G. GAYNOR: [simultani prevod] Hvala, časnih Sude. Ja imam samo jednu
8 temu, jedno pitanje koje zapravo se odnosi na nedostatak jasnoće na 5. stranici
9 izvještaja. Govori se zapravo, pod naslovom "Odašiljači *Radio-televizije*
10 *Sarajevo*".

11 Dodatno ispituje g. Gaynor:

12 [Tužilac ispituje putem prevodioca]

13 P: Vi tamo kažete da su od augusta, gospodine svjedoče, 1991. do marta
14 1992. pet od jedanaest glavnih odašiljača *RTV Sarajevo* zauzele srpske ili
15 Jugoslavenske oružane snage i onda se navode tih pet mjesta. Ako preskočimo
16 sljedeći paragraf, dakle, prva rečenica onog pasusa nakon toga glasi: "Nekoliko
17 dana nakon preuzimanja releja na Vlašiću," biste li, molim Vas, pojasnili da li
18 je odašiljač na Vlašiću bio šesti ili peti?

19 O: Da. Hvala Vam, Vi ste skrenuli zapravo pažnju na lošu strukturiranost
20 mogega izvještaja. To nije bio jedan od tih pet, nego jedan od još tri releja
21 koja su spomenuta nešto niže na 6. stranici, gdje piše: "Do kraja juna 1992.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 zauzeta se još tri odašiljača od srpskih ili jugoslavenskih snaga."

2 G. GAYNOR: [simultani prevod] Hvala, časni Sude, ja više nemam pitanja.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.

4 [Sudije većaju]

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja bih imao jedno relativno jednostavno
6 pitanje za Vas. Jedan od dokumenata koji je predložen Vijeću je pod brojem 5 na
7 ovome popisu i to je video snimka intervjua s gospodinom Krajišnikom. Datum,
8 kojim je označena ta snimka, je 1992. i 1993. godine. Možda bi bilo Vijeću
9 interesantno zapravo znati kada je 1992. ili 1993. ta snimka, odnosno, taj
10 intervju emitiran?

11 O: Žao mi je, ali ne razumijem Vas.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pod brojem 5 piše: "Transkripti
13 intervjua s Krajišnikom, proizvodnja *Srpska televizija, kanal S,*" itd., piše:
14 "datum 1992/1993". A imamo slične naslove za video snimke intervjua s
15 Krajišnikom i Karadžićem gdje piše "15. mart 1993.", dakle tu imamo konkretan
16 datum na popisu - 15. mart. A u vezi s ovim dokumentom pod brojem 5, jedino što
17 možemo naći je oznaka godine, dakle 1992/1993?

18 O: Odgovor na vaše pitanje ne bi bilo teško dobiti, ali bojim se da ja
19 nemam taj povijesni detalj sada na umu. Njega bi se lako moglo naći kako se,
20 recimo, ustanovi kada su se događali događaji koji se spominju u prvim nekoliko

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pasusa. Meni je jako žao što Vam ne mogu dati odmah odgovor na pitanje.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Gaynor.

3 G. GAYNOR: [simultani prevod] Svakako, časni Sude, ja ću provjeriti naše
4 bilješke, pa ćemo pronaći taj podatak.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li bismo mogli učiniti sljedeće -
6 gledam i Vas, gospodine Stewart - izgleda, naime, da televizijski program daje
7 određene naznake, koje ne bi mogle ostaviti nikakvu sumnju. Na primjer, na
8 drugoj stranici piše "Skupština bosanskih Srba je sinoć završila sjednicu u
9 Zvorniku" što znači da imamo nekoliko događaja u vezi s tim novim
10 predsjedništvom i mislim, dakle, radilo se o novom predsjedništvu koje je
11 trebalo formirati, tko će biti u njemu. Dakle, ukoliko se strane u postupke mogu
12 suglasiti s time da je... kada je to moglo otprilike biti - u redu. Ako ne, ja
13 ću onda zamoliti tužitelja da od svjedoka, u slučaju neslaganja, dakle, zatraži
14 da se vidi ima li on izvore koji mogli zapravo dovesti do daljnjih pojedinosti o
15 tome. Ja to pitam, konkretno, zato što u vezi s onim ranijim pitanjem o
16 strateškim ciljevima, kada se spominjalo da li postoji daljnja potpora u ovome
17 intervjuu ili nešto, mislim da gospodin Krajišnik tu nešto govori o strateškim
18 ciljevima koji se ostvaruju, i kako on kaže u intervjuu.

19 Dalje, gospodine Gaynor, možete li nam kazati zašto ste Vi za ovaj
20 dokument pod brojem 3 rekli da je od 15. marta? Ne znam postoji li kakav spor s
21 tim u vezi jer na samom dokumentu se ne spominje taj konkretan datum. Samo se

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 piše "januar/mart 1993."

2 G. GAYNOR: [simultani prevod] Časni Sude, ja Vam sada ništa više o tome
3 ne mogu reći zašto je taj datum tu.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas, obavijestite nas o tome što
5 je moguće prije.

6 Zatim imamo dokument P855, gdje se gospodin Krajišnik obraća jednome
7 skupu u Foči/Srbiju. Na tome nemamo datuma niti na originalu niti na Vašem
8 popisu. Možete li nam pomoći s tim u vezi?

9 G. GAYNOR: [simultani prevod] Časni Sude, da svakako, časni Sude. Kao
10 što ste primijetili, izgleda da postoje neke naznake o tome kada bi to moglo
11 biti, ali ja ću nastojati pronaći točan datum.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas, obavijestite gospodina
13 Stewarta, tako da vidimo postoji li kakav spor s tim u vezi. Predlažem da ne
14 trebamo čekati da svjedok čeka ishod toga što će strane u postupke naći i
15 ustanoviti, nego jednostavno možemo ostaviti situaciju kakva jeste sada.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Časni sude, koliko ja shvaćam, dakle,
17 procedura u vezi s ovim je da će Tužiteljstvo s nama stupiti u kontakt i dati
18 nam jednu obavijest i kazati otkud je to ili ne. Mi ćemo vidjeti da li se s time
19 slažemo ili ne.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Onda ćete obavijestiti nas i onda
21 ćemo, naravno, tražiti da se u slučaju neslaganja, dakle, da se napravi jedan
22 manji izvještaj, od recimo pet redaka s tim u vezi.

23 G. STEWART: [simultani prevod] Da, hvala, časni Sude. Što prije, to
24
25
26
27
28
29
30

1 bolje. Prije nego što svi zaboravimo o čemu se radilo.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Naravno. Mi ćemo napraviti jedan popis
3 predmeta koji nisu još riješeni.

4 Gospodine Krajišnik, izvolite.

5 OPTUŽENI: Da bih pomogao, ako može mi... da mi Tužilaštvo da CD ovoga
6 cijelog materijala, pa ću ja pomoći gospodinu Stewartu da identifikujem određene
7 stvari, jer ja nemam elektronsku obradu ni mojih razgovora ni bi... niti
8 materijala. Ako može danas da mi da, to bi bilo korisno.

9 G. GAYNOR: [simultani prevod] Mi smo Obrani dali kompakt diskove sa
10 video materijalom, tako da bi Obrana... ako Obrana želi...

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, tu se sad pojavljuju i sigurnosna
12 pitanja. Dakle, gospodine Krajišnik, Vaša pomoć je od velike pomoći, naravno, i
13 ukoliko advokat može to razriješiti, ja mislim da su oni, svakako, zahvalni Vama
14 što im nudite pomoć.

15 Da li pitanja sudaca, odnosno, u vezi s ovim što smo govorili, da li to
16 navodi na još neka pitanja, možda. Vidim da Obrana -

17 G. STEWART: [simultani prevod] Ne, časni Sude, što se nas tiče - ne.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidim negativan odgovor i od Obrane i od
19 tužitelja, zar ne gospodine Gaynor?

20 Ja bih se zahvalio Vama, gospodine Thompson, što ste došli u Hag i što
21 ste odgovorili na pitanja strana u postupku. Nije bilo puno pitanja sudaca. Ja
22 Vam, naravno, želim sretan put kući.

23 Gospodine poslužitelju, molim Vas izvedite gospodina Thompsona iz
24 sudnice.

25

26

27

28

29

30

1 [Svedok se povlači]

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Gaynor, izvolite.

3 G. GAYNOR: [simultani prevod] Časni Sude, ne znam da li je sada pravi
4 trenutak da o tome govorim, ali htio bih ukratko nešto reći o nečemu što je
5 govorio gospodin Hannis na zapisniku u ponedjeljak u vezi sa nekim informacijama
6 koje ste Vi tražili. Informacije koje je dao gospodin Hannis su bile netočne, pa
7 bih ih ja htio ispraviti.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, kakve su bile informacije koje su
9 točne?

10 G. GAYNOR: [simultani prevod] Prve su se ticale svjedoka KRAJ 606.
11 Tražilo se pojašnjenje u vezi s tim da li se, dakle, radilo o dviju izjava iz
12 oktobra 2001. ili ako ne o dvije, dakle, koja je onda u pitanju. Ja sada mogu
13 pojaviti naš stav i mi se slažemo da povučemo obje izjave iz mjeseca oktobra
14 2001.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li ste se Vi to usaglasili sami sa
16 sobom?

17 G. GAYNOR: [simultani prevod] Ne, mi smo obavijestili Vijeće o tome.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, one su povučene. Vi, dakle,
19 tražite povlačenje tih izjava koje ste bili predložili Vijeću.

20 G. GAYNOR: [simultani prevod] Druga stvar, časni Sude, je u vezi sa
21 svjedokom Samardžićem. Svjedok KRAJ 505... 515. Vi ste tražili da objasnimo
22 relevantnost materijala. Mi smo iskoristili tu priliku i više nećemo davati
23 nikakav novi materijal, nikakva druga objašnjenja.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi znate, prije svega, mislim da je ova
2 informacija već došla do Vijeća i sigurno ste upoznati da ako Vijeće traži da se
3 navede relevantnost, a Vi kažete da nemate ništa novo, znate kakvim se rizicima
4 izlažete?

5 G. GAYNOR: [simultani prevod] U onome što je gospodin Hannis rekao o
6 svjedoku 606, zapravo su bile povezane... pomiješane u vezi sa drugim
7 svjedocima.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, uvijek je dobro znati kako je došlo
9 do grešaka, ali naravno, mi i prihvaćamo da se one katkada događaju.

10 Ja se zahvaljujem i prevoditeljima i tehničarima što su nam dopustili da
11 radimo nešto dulje od roka, iako to nismo konkretno radili.

12 Sada završavamo s radom. Nastavljamo sutra u 09.00 sati, u sudnici 3
13 ponovo. Gospodine tajniče, zar ne? Da. Dakle, sudnica 3.

14 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

15

16 ... Sednica završena u 13.55h.

17 Nastavak zakazan za petak,

18 01.06.2005 u 09.00h.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30